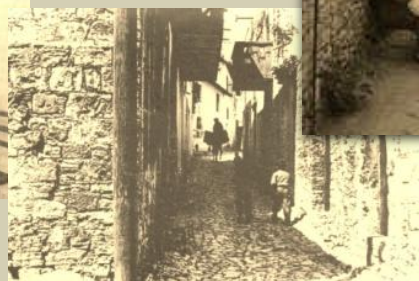
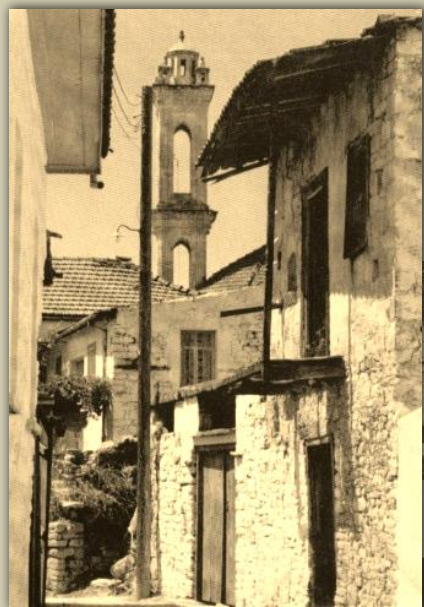

«... άτε, με τον μόδον μας!»

φυσικά χαρακτηριστικά και ανάπτυξη οικισμού

Το Χωριό Όμοδος

Το χωριό Όμοδος είναι πολύ πιθανό να δημιουργήθηκε στα τέλη της Βυζαντινής περιόδου ή στις αρχές της Φραγκοκρατίας, ύστερα που διαλύθηκαν οι συνοικισμοί Πάνω και Κάτω Κούπετρα.

Το Όμοδος βρίσκεται στην επαρχία Λεμεσού και απέχει από αυτήν 35 χιλιόμετρα. Είναι αγροτικός, ορεινός οικισμός με υγρό και ψυχρό κλίμα ενώ η οικονομία του χωριού στηριζόταν στις αμπελοκαλλιέργειες και στην παραγωγή και το εμπόριο οινοποιημάτων. Έτσι όλοι σχεδόν οι κάτοικοι ήταν αμπελουργοί, ο καθένας με τα δικά του ιδιόκτητα κτήματα και ασχολούνταν κυρίως με χειρονακτικές εργασίες.

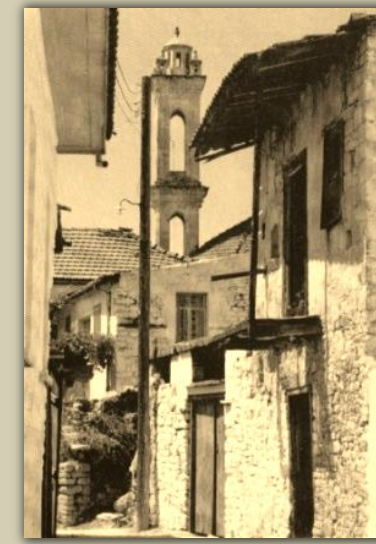
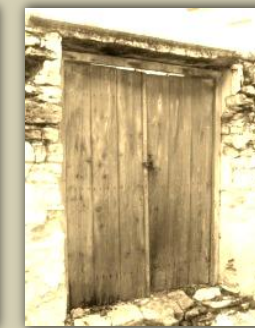
Ο οικισμός είναι από τα πιο φημισμένα αμπελοχώρια εδώ και πολλά χρόνια. Παράγει σταφύλλια τόσο επιτραπέζια όσο και οινοποιήσιμα. Όμως εκτός από τα παράγωγα των σταφυλλιών για τον δικό τους νοικοκυριό αλλά και για εμπορικούς σκοπούς, οι κάτοικοι παράγουν φρούτα όπως μήλα, αχλάδια, ροδάκινα, αμύγδαλα, καρύδια, όπως επίσης και μεγάλες ποσότητες αρκατένα. Οι γυναίκες του Ομόδους εκτός από την βοήθεια που προσφέρουν στον καλλιέργεια της γης, φτιάχνουν και χειροποίητα κεντήματα, όπως κροσιέδες, δαντέλες κ.τ.λ.

Η ονομασία του οικισμού δεν είναι ξεκάθαρο από που προέρχεται. Μια από τις επικρατέστερες εκδοχές είναι πως από τα Κούπετρα οι χωρικοί έβλεπαν τα βράδια φως στο απέναντι μέρος. Όταν ξεκίνησαν μερικοί να πηγαίνουν προς το φως βρήκαν ένα καντήλι και όταν άρχισαν να σκάβουν για να το πιάσουν, ο ένας έλεγε του άλλου «άτε, με τον τρόπο μας.» (άντε, προσεκτικά). Στην θέση που βρήκαν το καντήλι αποφάσισαν να χτίσουν το νέο χωριό το οποίο ονόμασαν Όμοδος από αυτήν την φράση.

παραγωγή δικών τους προϊόντων

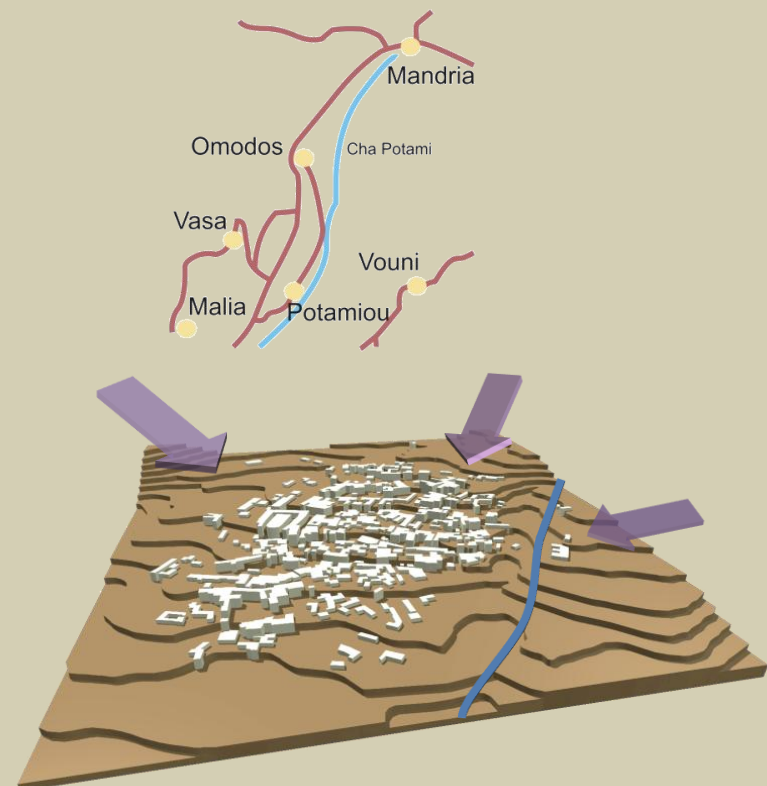
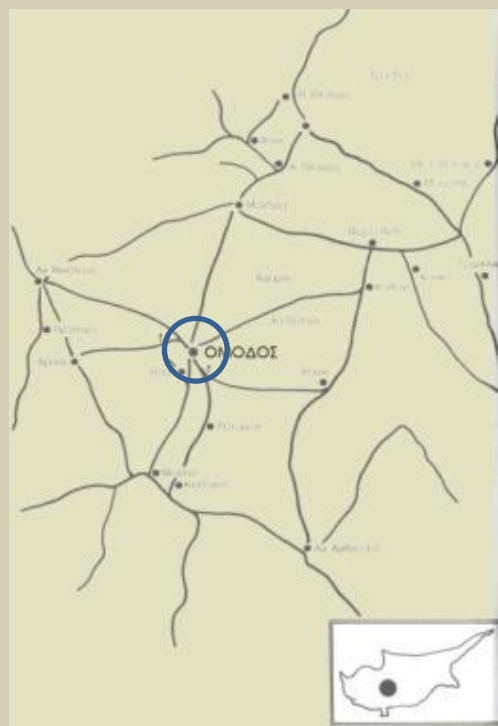

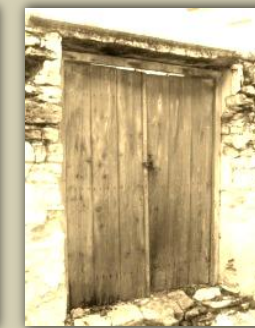
φυσικά χαρακτηριστικά και ανάπτυξη οικισμού

Το Χωριό Όμοδος

Το χωριό είναι χωροθετημένο σε ορεινή κοιλότητα, στην αριστερή πλευρά του ποταμού Χα-ποτάμι και έχει έκταση 13,5 χλ. περίπου. Η δόμηση του είναι πυκνή και έχει σχετικά στενούς δρόμους. Ο οικισμός έχει άμεση επικοινωνία με τα γύρω χωριά λόγω της θέσης και του εμπορικού χαρακτήρα του ενώ ο πιο κετρικός δρόμος περνάει από την περιφέρεια του χωριού.

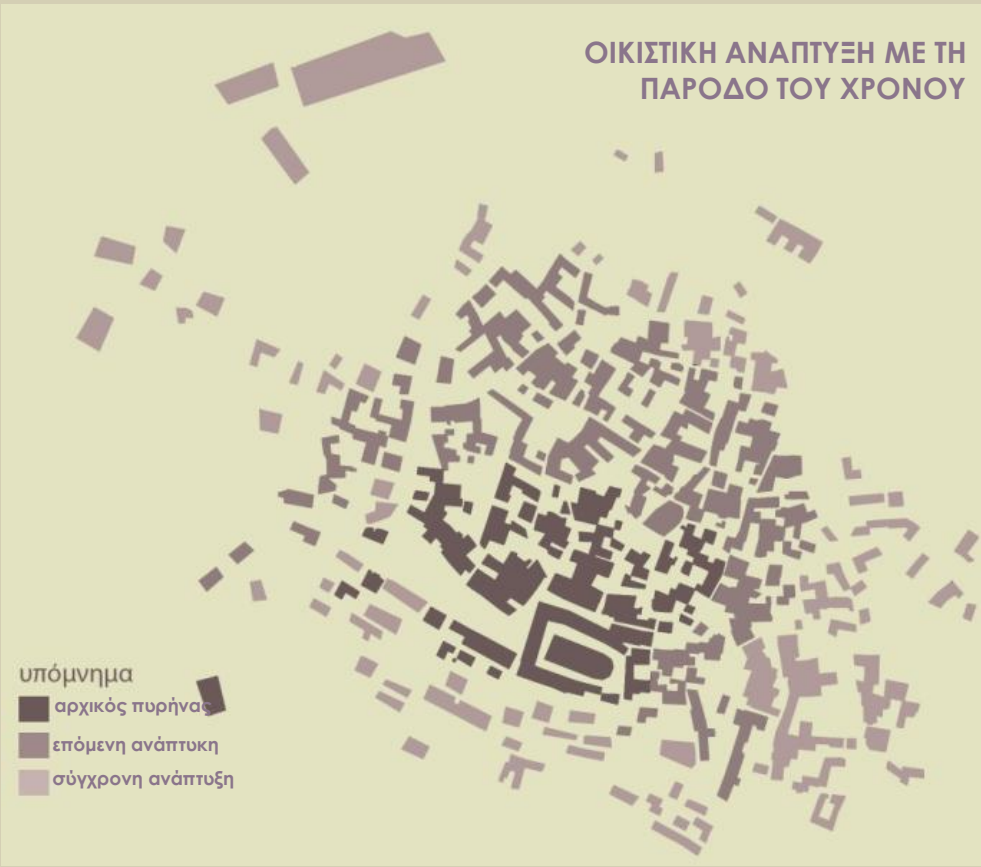
Τις τελευταίες δεκαετίες υπέστη τις συνέπειες της αστυφιλίας με σημαντικές μειώσεις του πληθυσμού του. Κατά την χρονολογία του 1960 στο χωριό ζούσαν σχεδόν 2.000 κάτοικοι. Σήμερα στην άλλοτε σφύζουσα από ζωή κοινότητα του Ομόδους δεν θα βρει κανείς περισσότερους από 200 μόνιμους κατοίκους. Παρ'όλα αυτά στο χωριό παρατηρούνται πολλές επιδιορθώσεις κτισμάτων και ο λόγος είναι η χρήση τους από αρκετούς-προσωρινούς κατοίκους ως αγροτικά θέρετρα.

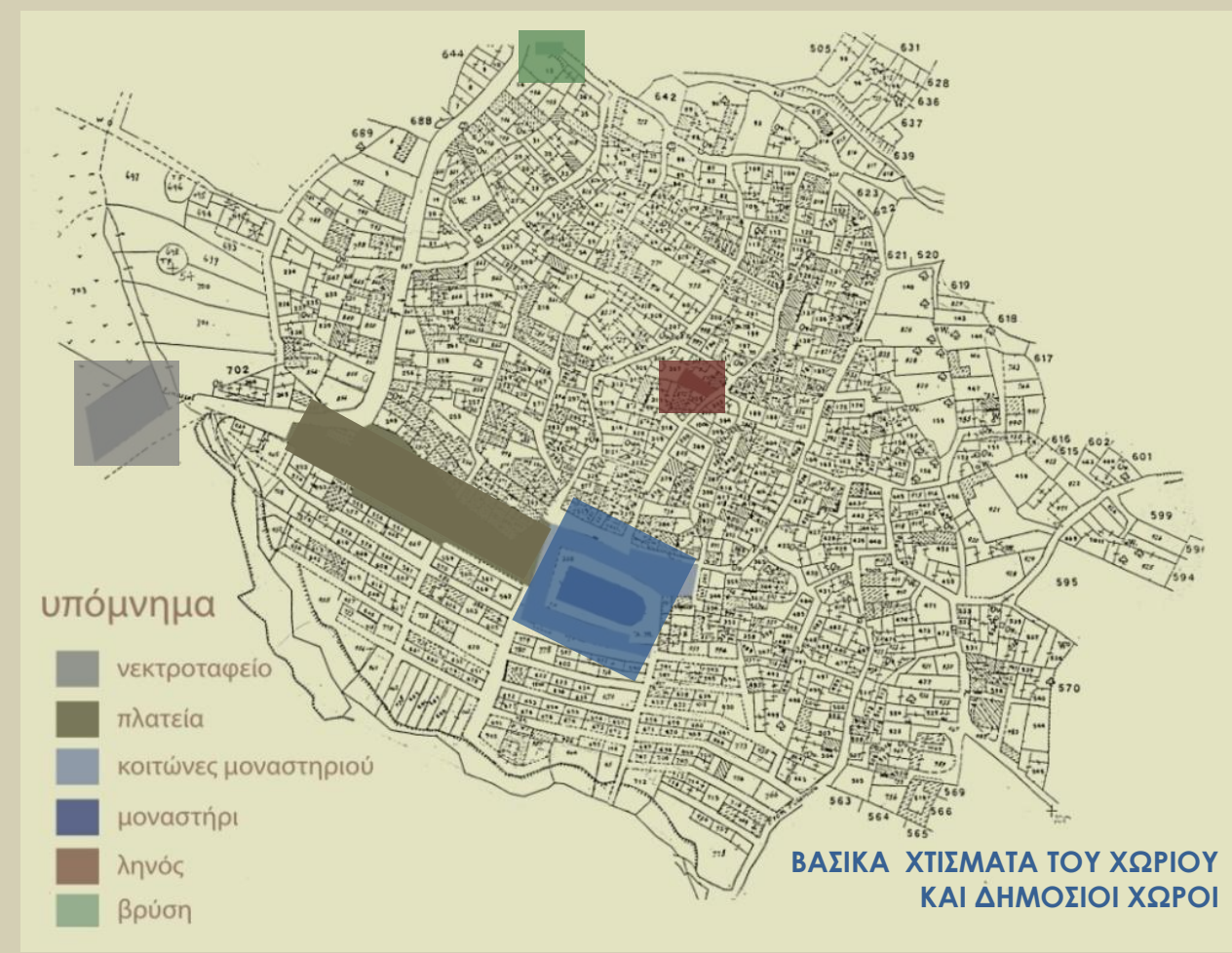
φυσικά χαρακτηριστικά και ανάπτυξη οικισμού

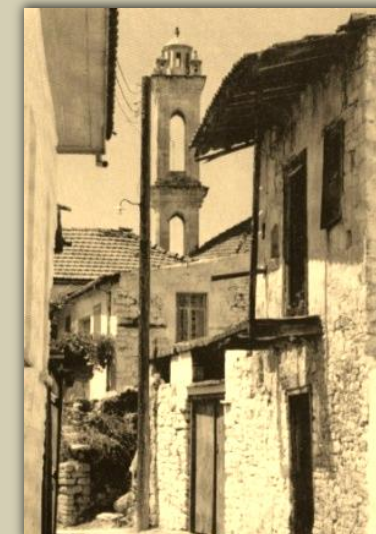
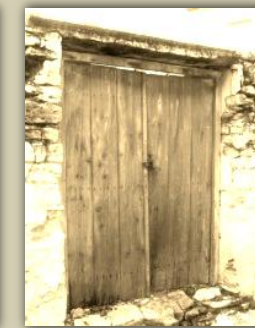
στάδια ανάπτυξης

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η ανάπτυξη του οικισμού έγινε από την βόρεια πλευρά του μοναστηριού και της πλατείας και όχι στην περιφέρεια τους όπως συνηθίζοταν. Η ανάπτυξη στην νότια πλευρά είναι μεταγενέστερη.

Το Χωριό Όμοδος

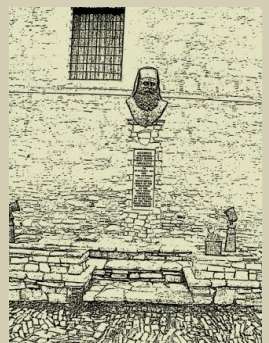

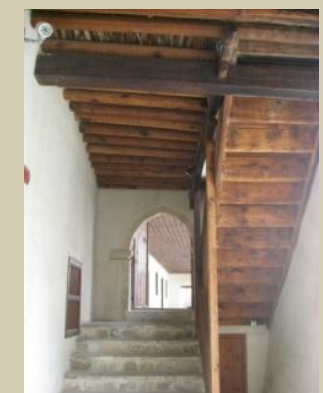
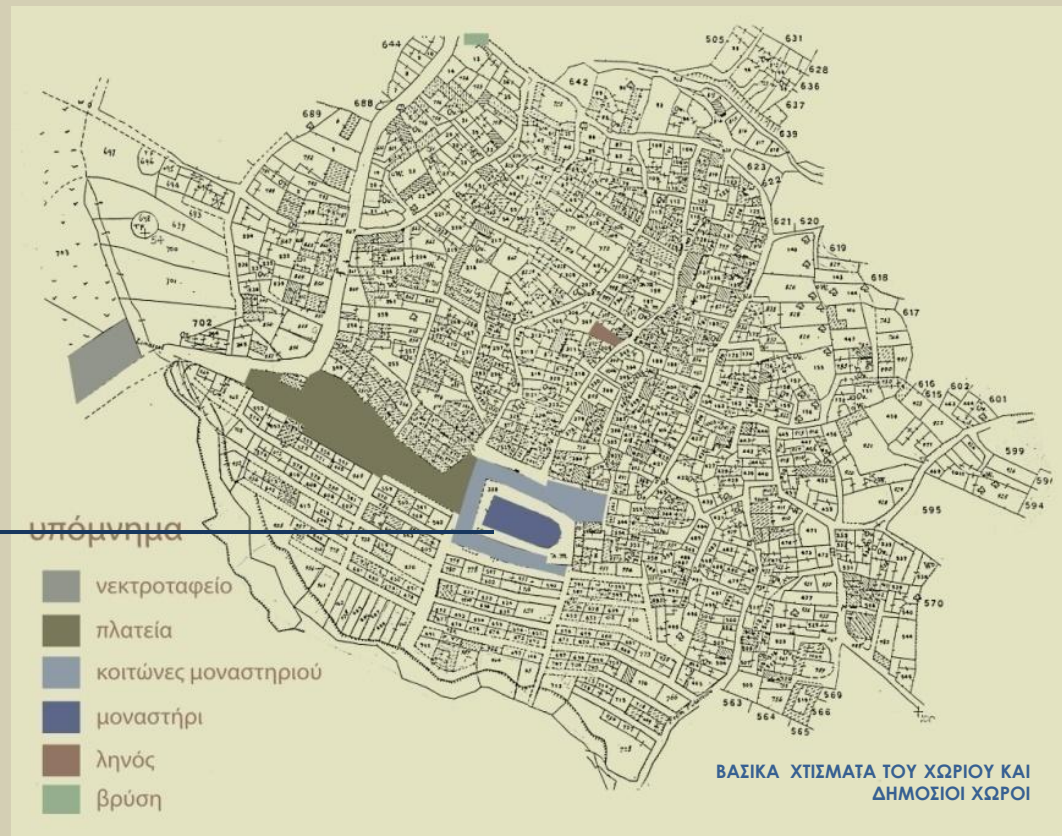
διαδραμάτιση κοινωνικής ζωής

το μοναστήρι του τιμίου σταυρού

Στο κέντρο του χωριού βρίσκονται τα κελιά της Μονής του Τιμίου Σταυρού. Τα αρχικά κτίρια του μοναστηριού δεν διατηρήθηκαν. Τα σημερινά είναι ανακαίνιση των παλιών που έγινε το 1816. Παρ'όλα αυτά είναι το πιο πλούσιο αρχιτεκτόνημα του χωριού. Είναι χτισμένο με πελεκιτή πέτρα με πολύ προσοχή και δεξιοτεχνία ενώ οι περίτεχνες λεπτομέρειες και η διακόσμηση φανερώνουν την σημασία του για τον τόπο.

Το Χωριό Όμοδος

διαδραμάτιση κοινωνικής ζωής

Μπροστά από το μοναστήρι εκτείνεται η μεγάλη πλατεία του χωριού στην οποία βρίσκονται τα καφενεία και τα μπακάλικα του χωριού. Η κοινωνική ζωή των αντρών διαδραματιζόταν κυριώς εκεί ενώ οι γυναίκες περνούσαν την μέρα με ρις ασχολίες του νοικοκυριού.

Ακόμα και σήμερα η πλατεία αποτελεί τη πηγή ζωής του χωριού σε συνεργασία με το πλάτωμα γύρω από την εκκλησία τα οποία αποτελούν και τις εμπορικές ζώνες του οικισμού

Κάποτε στη πλατεία χωροθετούνταν ένας μύλος που άλεθαν αλεύρι και ένα καμίνι που έψηναν τα πιθάρια αλλά δεν υπάρχουν ίχνη τους πια
η πλατεία του χωριού

Το Χωριό Όμοδος

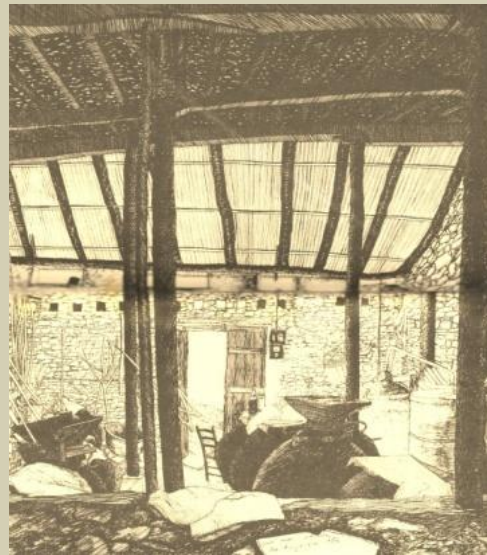
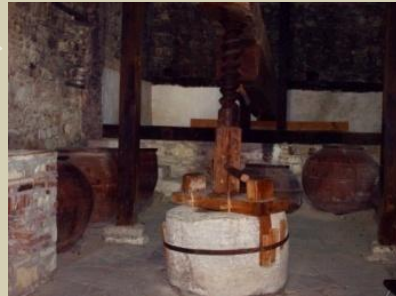

μεγάλος χώρος που
στέγαζε μεγάλα
εξαρτήματα για τη
παραγωγή κρασιού

διαδραμάτιση κοινωνικής ζωής

ο ληνός

Ένα ακόμα σημαντικό κτίσμα του χωριού αποτελεί και ο Ληνός, ο οποίος ήταν κοινόχρηστος εργασιακός χώρος για την παραγωγή οινοποιημάτων και βρίσκεται στον κυριότερο δρόμο του χωριού.

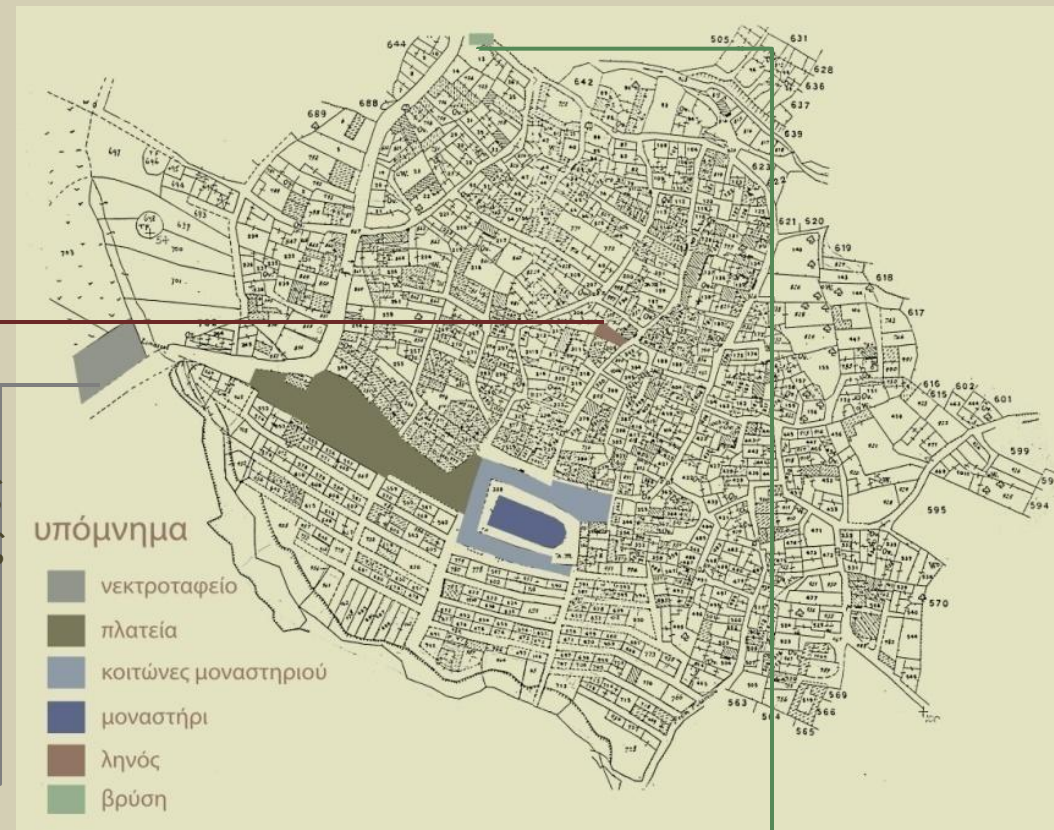

Στην είσοδο του χωριού από τον περιφερειακό δρόμο χωροθετείται το κοιμητήριο του χωριού.

Η βρύση ήταν ο τόπος συνεύρεσης των γυναικών του χωριού και βρίσκεται στην βόρει αλευρά του χωριού.

το κοιμητήριο

Το Χωριό Όμοδος

η βρύση

Πολεοδομική οργάνωση

Περιεχόμενα:

- ανάπτυξη οικισμού
τρόπος και στάδια ανάπτυξης
- πολεοδομικός ιστός
οργάνωση κτισμάτων
- ρυμοτομία
δρόμοι | οδικά δίκτυα |
αδιέξοδα | μέγεθος | χρήση υλικών
- σχέση δρόμων με κατοικίες
 - πρόσβαση στην οικία
απευθείας από τον δρόμο χωρίς
ενδιάμεσο χώρο
 - πρόσβαση στην οικία μέσω
ενδιάμεσου χώρου
(αυλή, πόρτιο, ηλιακός)
 - υψομετρικές διαφορές μεταξύ
δρόμου και οικίας
- η κοινωνική υπόσταση του δρόμου

Η πολεοδομική οργάνωση των οικισμών και η σχέση των κτισμάτων μεταξύ τους είναι πολύ σημαντικό στοιχείο της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής όχι μόνο για πρακτικούς λόγους αλλά και γιατί κατά κάποιον τρόπο επηρεάζει την κοινωνική ζωή των κατοίκων. Τα στοιχεία που συνθέτουν και χαρακτηρίζουν την παραδοσιακή πολεοδομία δεν είναι ποτέ τυχαία. Κάθε οικισμός συνθέτεται ανάλογα με τις ανάγκες των κατοίκων, την γεωμορφολογία όπως επίσης τις χρήσεις και άλλες παραμέτρους που καθορίζουν την ανάπτυξη,

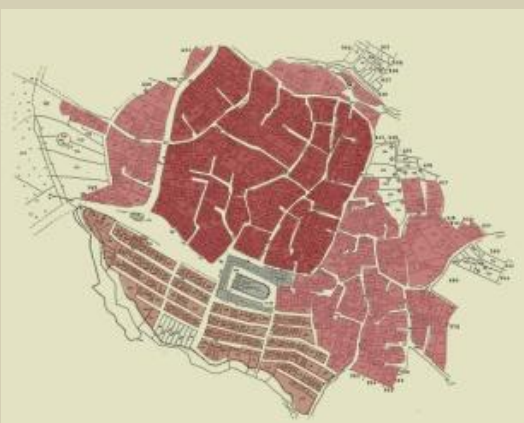

ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΑΝΤΗΣ

Πολεοδομική οργάνωση

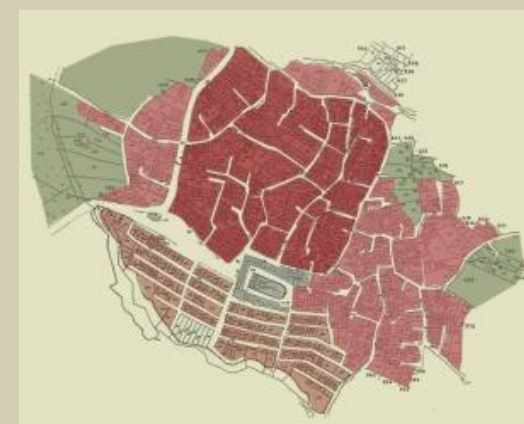
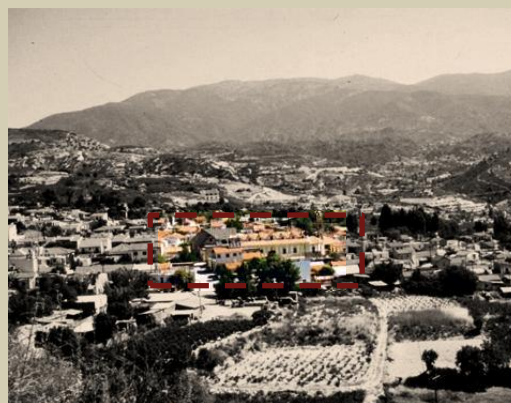
ανάπτυξη οικισμού

στάδια ανάπτυξης του οικισμού

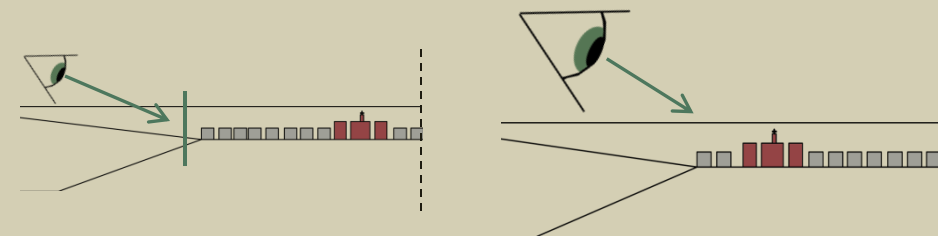

Το βασικότερο στοιχείο όσον αφορά την πολεοδομική οργάνωση του χωριού είναι πως η οικιστική ανάπτυξη εκτείνεται μόνο στη βόρεια πλευρά του μοναστηριού και της κεντρικής πλατείας και όχι στη περιφέρεια τους, όπως συνηθιζόταν στους παραδοσιακούς οικισμούς. Συνεπώς ο κοινωνικός πυρήνας δεν είναι περικλειστος.

Ίσως κάτι τέτοιο να δικαιολογείται από τον ρόλο και τον εμπορικό χαρακτήρα του χωριού τόσο παλιά όσο σήμερα.

Στη περιφέρεια του χωριού υπάρχουν οι αμπελώνες των κατοίκων σε χαμηλότερο υψόμετρο από το χωριό.

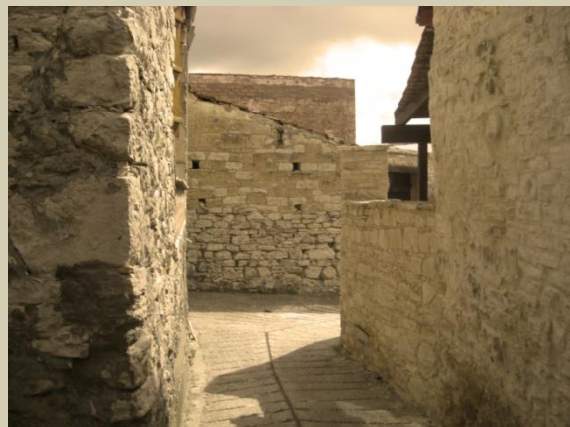
Ο περιφερειακός δρόμος είναι σε μεγαλύτερο υψόμετρο από αυτό του χωριού και έτσι ο ταξιδιώτης μπορεί να αντιληφθεί την οργάνωση του οικισμού και να ξεχωρήσει ξεκάθαρα τον κοινωνικό του πυρήνα., προβάλλοντας την κοινωνική ζωή των κατοίκων στον δρόμο.

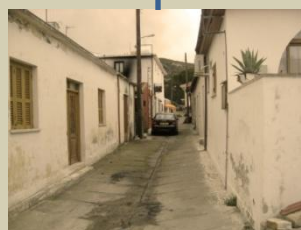
Πολεοδομικός Ιστός

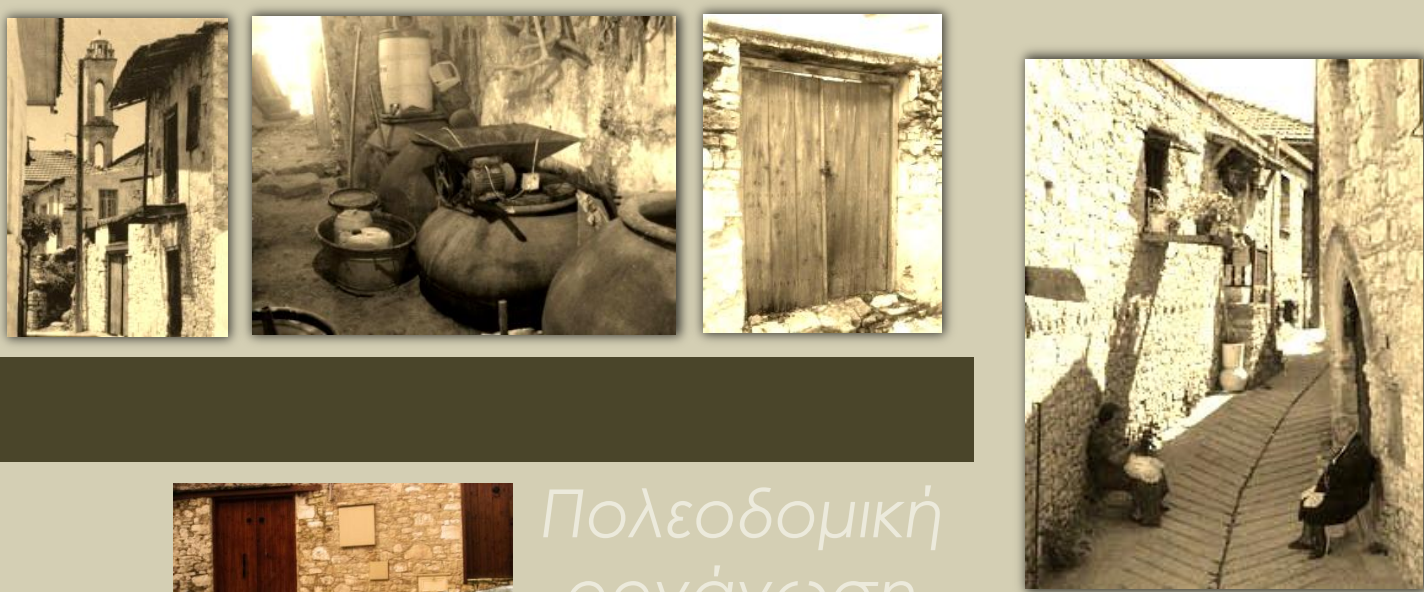
Πολεοδομική οργάνωση

Στην αγροτική παραδοσιακή αρχιτεκτονική βασικό χαρακτηριστικό είναι το ακανόνιστο σχήμα των τεμαχίων και η αλληλοεισδυσση των οικιών λόγω της προσθετικής ανάπτυξης διαμέσου των αιώνων και της έλλειψης καθαρού σχεδιασμού. Κάτι ανάλογο παρατηρείται και στο Όμοδος, οι προγενέστερες κατοικίες χωροθετούνται με ακανόνιστο ρυθμό ενώ οι μεταγενέστερες χωροθετούνται σε κάρναβο και σε σειρά η μία με την άλλη.

- πιο πυκνά κτίσματα
- μικρά τεμάχια και πλήρως ακανόνιστα που το ένα διεισδύει στο άλλο
- πολύ στενοί και δεδαλωδείς δρόμοι
- λίγο πιο αραιά κτίσματα και λίγο μεγαλύτερα τεμάχια
- απότομες κλίσεις
- πιο πεπλατυμένοι δρόμοι
- κτίσματα αραιά και μεγάλα τεμάχια
- χωροθέτηση σε κάρναβο
- δρόμοι παράλληλοι και πλατιοί
- ελαφριές κλίσεις

οργανωτική ομοιογένεια

δρόμοι + αδιέξοδα

1. μέγεθος ανάλογα με χρήση

2. χαρακτηριστική περίπτωση δρόμου που δημιουργεί δυο λωρίδες με διαφορετική κλίση η καθεμία και η πορεία χωρίζεται σε δυο διαδρομές διαφορετικού υψομέτρου

3. δαιδαλώδεις

4. κλίσεις από γεωμορφολογία

5.

6. μέγεθος ανάλογα με χρήση

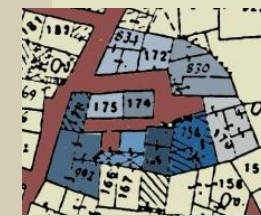
7.

Πολοδομική οργάνωση

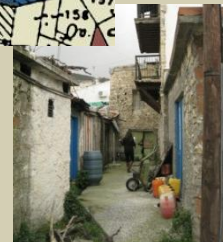
Έτσι συναντάμε κατά την περιήγησή μας στο χωριό στενούς και ελικοειδείς δρόμους, κυρίως μεταξύ των κατοικιών, που αρκετές φορές καταλήγουν σε αδιέξοδα περιτριγυρισμένα από ιδιωτικές κατοικίες. Τα αδιέξοδα συνήθως όμως είναι λίγο πιο πεπλατυμένα από τους δρόμους, δημιουργώντας έναν πιο κοινόχρηστο χώρο μεταξύ των σπιτιών.

Η ακανόνιστη διαμόρφωση των τεμαχίων και των οικιών όπως επίσης και η πυκνή δόμηση (βασικό χαρακτηριστικό των ορεινών περιοχών) δημιουργούν πυκνοκατοικημένες γειτονιές που ακολουθούν τη γεωμορφολογία της περιοχής. Συνεπώς, οι δρόμοι ακολουθούν τις κλίσεις του εδάφους, είναι δαιδαλώδεις και με διαφορετικά μεγέθη ανάλογα της χρήσης. (Κάτι τέτοιο δεν συναντάται στις μεταγενέστερες επεκτάσεις του χωριού)

2.

1.

οδοτομία οικισμού

οδικό δίκτυο + χρήση

Στις μεταγενέστερες οικιστικές αναπτύξεις βλέπουμε πιο πλατιούς δρόμους λόγω της ανάγκης διέλευσης τροχοφόρων.

Πολοδομική οργάνωση

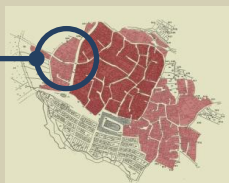
1. «Η πλατεία του χωριού»

2. «εμπορικό κέντρο»

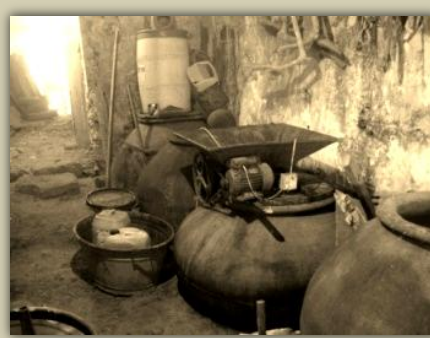

μεταγενέστερη επέκταση του οικισμού με νεότερα κτίσματα

Σημαντική αρτηρία του οικισμού, εκτός από τον δρόμο της πλατείας και τον εμπορικό δρόμο στα δυτικά του μοναστηριού, πλέον αποτελεί και ο παλιός περιφερειακός που σήμερα, λόγω της επέκτασης του χωριού έχει ενσωματωθεί στο οικιστικό δίκτυο.

Πέρα από τα αδιέξοδα όμως, τα οποία είναι κοινόχρηστα μεν, αλλά για τους κατοίκους των σπιτιών που τα περιτριγυρίζουν, δεν συναντάμε άλλα πλατώματα στο χωριό εκτός από την κεντρική πλατεία στα δυτικά του μοναστηριού, που βρίσκονται όλα τα καφενεία (χώρος συνάντησης και συναναστροφής των κατοίκων) και ένα πλάτωμα στα βόρεια του μοναστηριού στο οποίο καταλήγουν οι δύο εμπορικοί δρόμοι του χωριού. Το μέγεθος λοιπόν και των δύο αυτών «ανοιγμάτων» δικαιολογείται από τον δημόσιο χαρακτήρα των δύο χώρων.

ρυμοτομία οικισμού

χρήση υλικών

Πολεοδομική οργάνωση

οι χαράξεις έγιναν για να καθοδηγούν τα νερά της βροχής

Οι δρόμοι του χωριού κάποτε ήταν όλοι λιθόστρωτοι αλλά με τις συνεχείς επιδιορθώσεις που έγιναν οι περισσότεροι αντικαταστάθηκαν και στη θέση λίθων χρησιμοποιήθηκε τσιμέντο ενώ δρόμοι περιφερειακά του χωριού, οι οποίοι είναι και πιο υπερτοπικοί, είναι ασφαλτοστρωμένοι. Στη περιήγησή μας παρατηρήσαμε και μερικά σημεία, κυρίως σε ιδιωτικά τμήματα, που ο δρόμος είναι πλακόστρωτος.

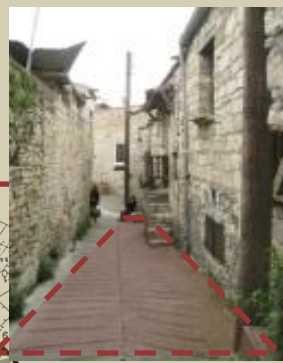
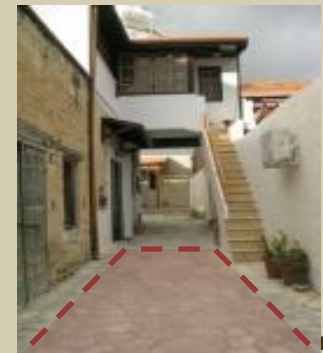
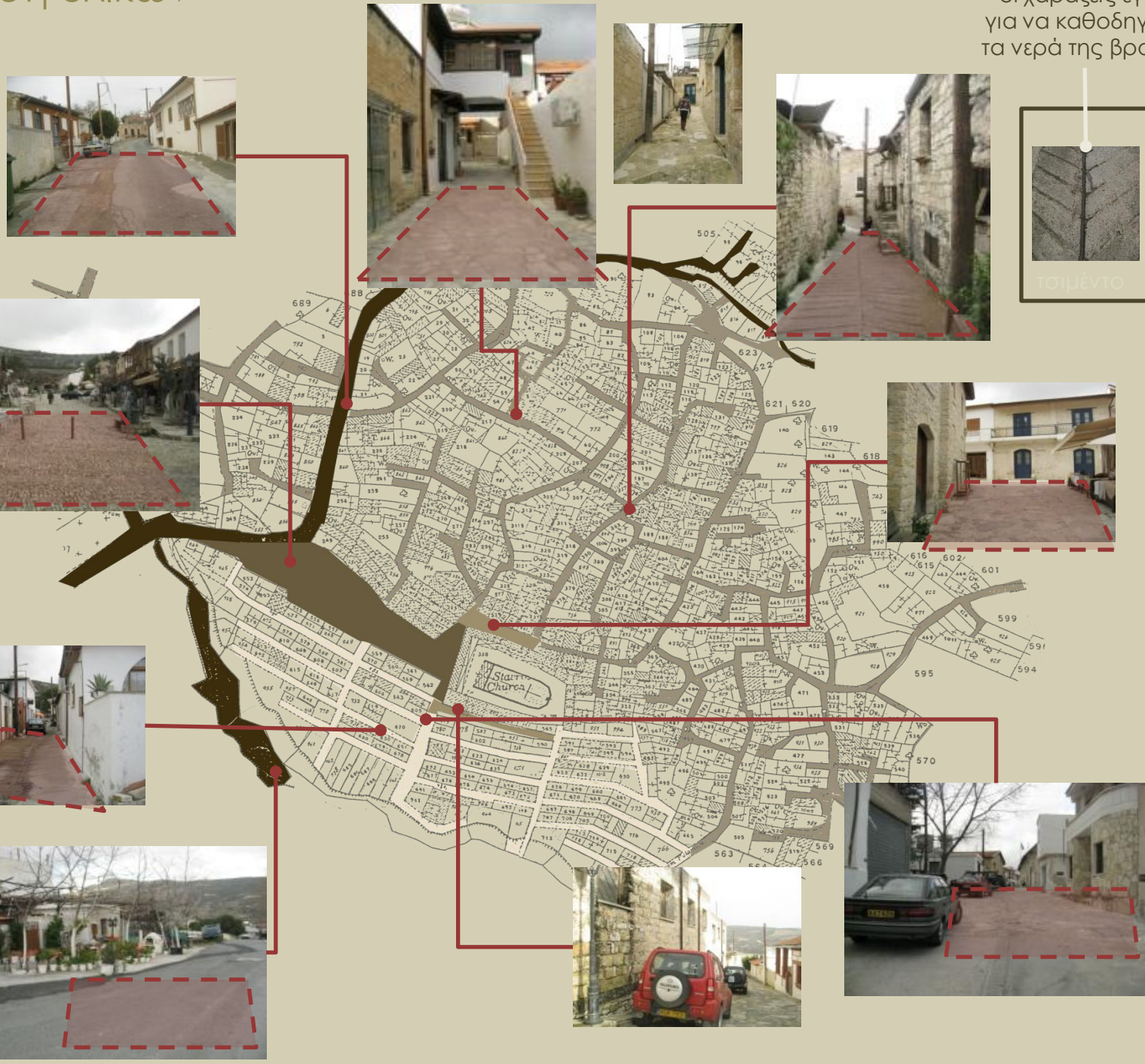
ασφαλτοστρωμένοι δρόμοι
μεταγενέστεροι δρόμοι

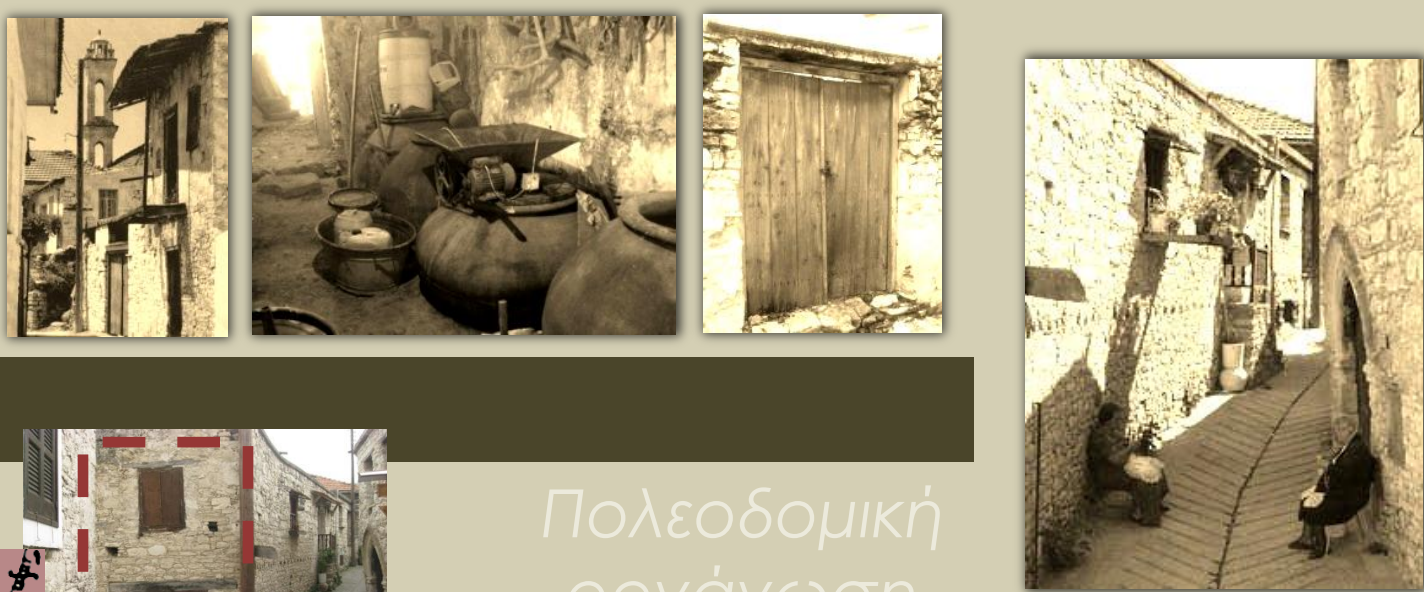
πλακόστρωτοι δρόμοι
κυρίως σε ιδιωτικά τμήματα του χωριού

τσιμεντένιοι σε συνδυασμό με λίθους όλοι οι δρόμοι του χωριού επιδιορθώθηκαν

λιθόστρωτοι δρόμοι
έτσι ήταν οι δρόμοι παλιά, τώρα είναι μόνο στη πλατεία

τσιμεντένιοι δρόμοι
στο μεταγενέστερο τμήμα του χωριού

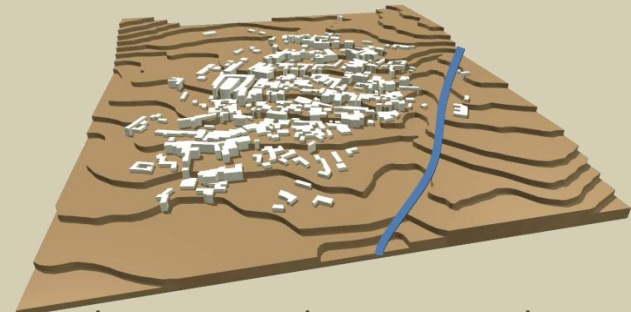

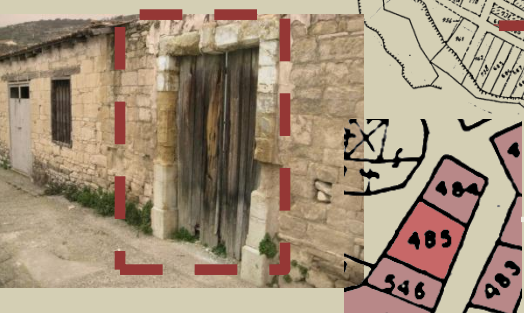
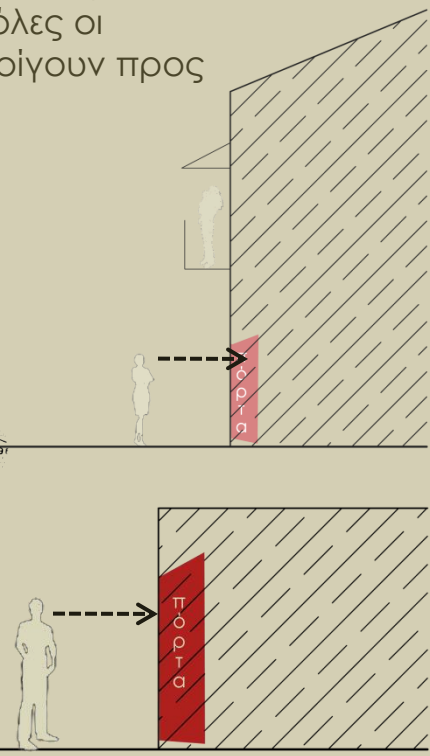
σχέση δρόμων + οικιών

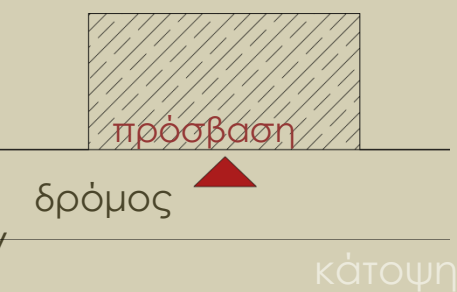
Πολεοδομική
οργάνωση

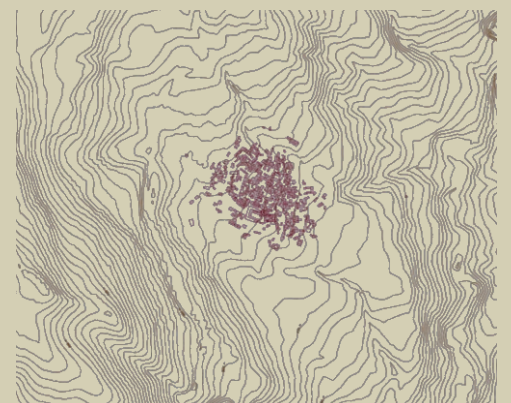
βασικό χαρακτηριστικό
είναι πως όλες οι
πόρτες ανοίγουν προς
τα μέσα

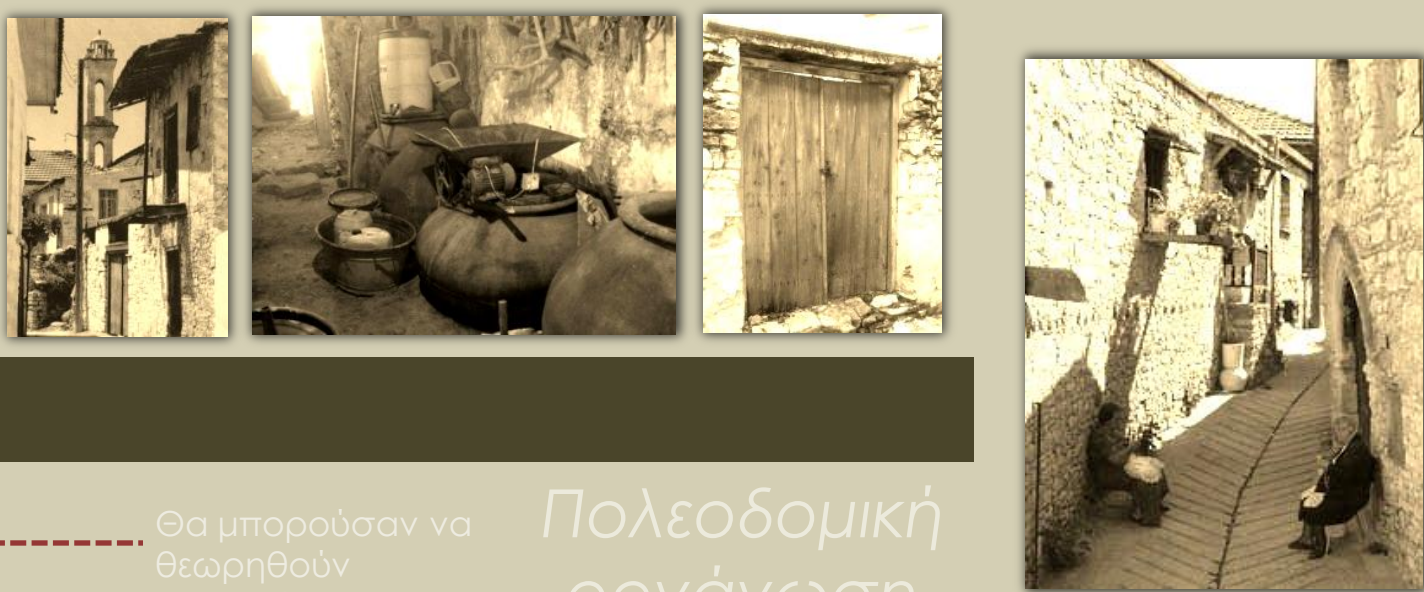

1. πρόσβαση στην κατοικία άμεσα από τον δρόμο, χωρίς ενδιάμεσο χώρο. Η κατοικία βρίσκεται εφραπτομενικά του δρόμου και η πρόσβαση στο χώρο γίνεται απευθείας από την κύρια είσοδο, χωρίς την παρεμβολή αυλής, ηλιακού ή σκάλας, χωρίς δηλαδή καμία επιπρόσθετη ποστασία των ορίων της κατοικίας. Η σχέση λοιπόν δρόμου – κατοικίας είναι άμεση.

Όπως είναι γνωστό στις ορεινές περιοχές η ανάπτυξη των οικιών γίνεται καθ' ύψος και εξαρτάται από τις κλίσεις και την γεωμορφολογία του εδάφους. Έτσι συναντάμε πολλούς τρόπους οργάνωσης των οικιών ή των αυλών τους σε σχέση με τον δρόμο, εφραπτόμενες ή σε κάποιο ύψος από αυτόν (χαμηλότερο ή ψηλότερο) ενώ παράλληλα προκύπτουν διαφορετικοί τρόποι προσπέλασης του ιδιωτικού από το δημόσιο, προσβάσεις δηλαδή εντός των σπιτιών.

σχέση δρόμων + οικιών

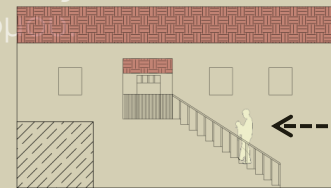
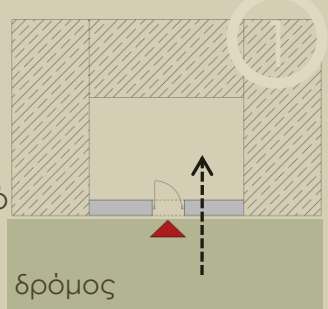

Θα μπορούσαν να θεωρηθούν περισσότερο σαν ένα είδος πλατώματος για πιο ιδιωτική χρήση παρα σαν ένα είδος αδιέξοδου, γιατί η αυλή βρίσκεται καθαρά εκτός της πορείας του δρόμου.

Πολεοδομική οργάνωση

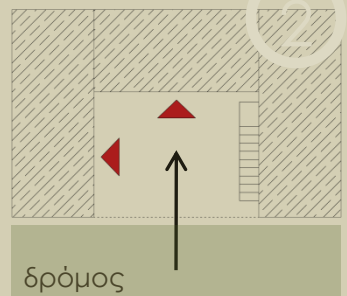
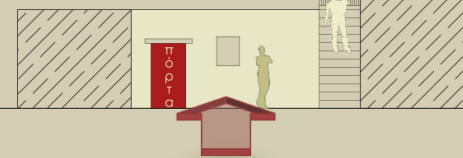

Οι κατοικίες χρησιμοποιούν την ίδια αυλή η οποία όμως οριοθετείται από τον μαντρότοιχο και η πρόσβαση γίνεται από την αυλόπορτα

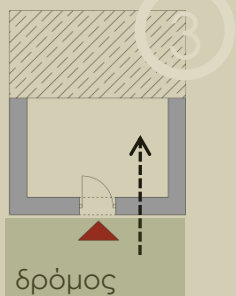
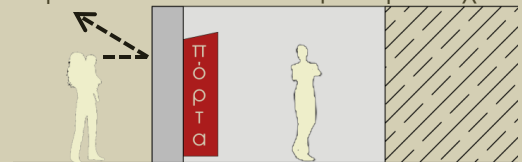
Οι προσβάσεις γίνονται είτε από πόρτες εφάπτομενες στην αυλή είτε από σκάλες που οδηγούν σε ψηλότερο επίπεδο.

Οι κατοικίες χρησιμοποιούν κοινή αυλή η οποία δεν οριοθετείται από μαντρότοιχο

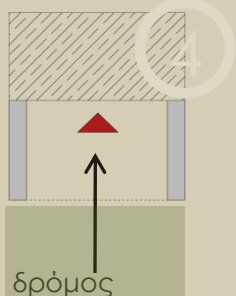
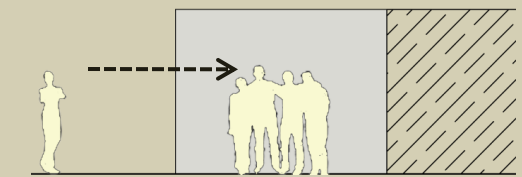

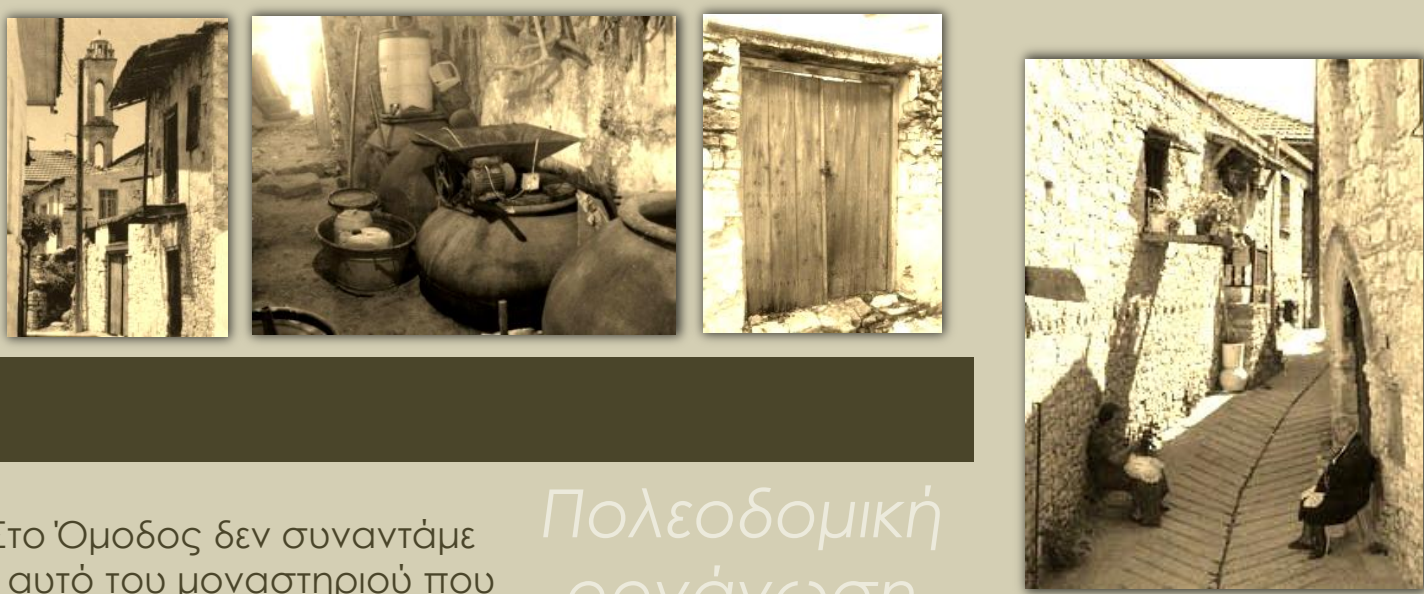
2. Πρόσβαση στην οικία μέσω ενδιάμεσου χώρου. Σε αυτή την περίπτωση μπορεί να μην συναντάμε το ίδιο το κτίσμα «πρόσωπο» με τον δρόμο αλλά την αυλή του. Η κίνηση λοιπόν από τον δρόμο στην οικία γίνεται διά μέσου του μαντρότοιχου και η είσοδος στο χώρο καθορίζεται από την αυλόπορτα. Η σχέση έτσι γίνεται πιο έμμεση ενώ η οπτική προσβασιμότητα του ιδιωτικού από το δημόσιο φιλτράρεται επιτυχώς. Υπάρχουν και κτίσματα (όχι τόσο συνηθισμένο φαινόμενο, κυρίως μεμονωμένες περιπτώσεις) που οι αυλές δεν οριοθετούνται από μαντρότοιχο αλλά είναι ανοιχτές και δημιουργούν άμεση επαφή με τον δρόμο. Η είσοδος όμως σε κάθε οικία είτε εφάπτεται στην αυλή είτε γίνεται μέσω σκάλας που οδηγεί σε πιο πάνω επίπεδο.

Η αυλή απευθύνεται μόνο σε μια κατοικία και οριοθετείται από τον μαντρότοιχο

Η αυλή απευθύνεται μόνο σε μια κατοικία αλλά δεν οριοθετείται από μαντρότοιχο και η επαφή με τον δρόμο είναι πιο άμεση

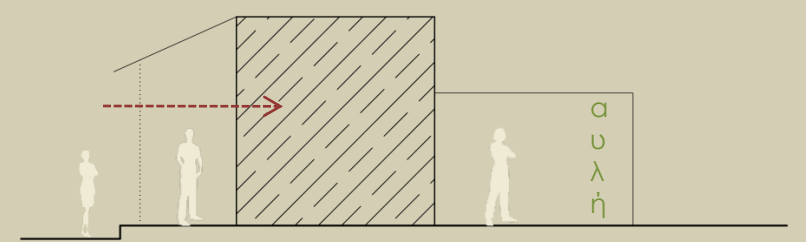
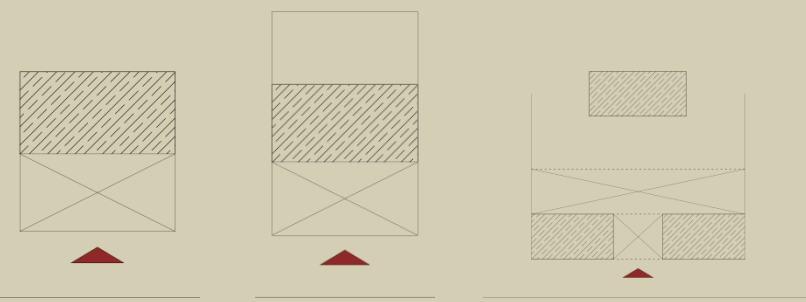

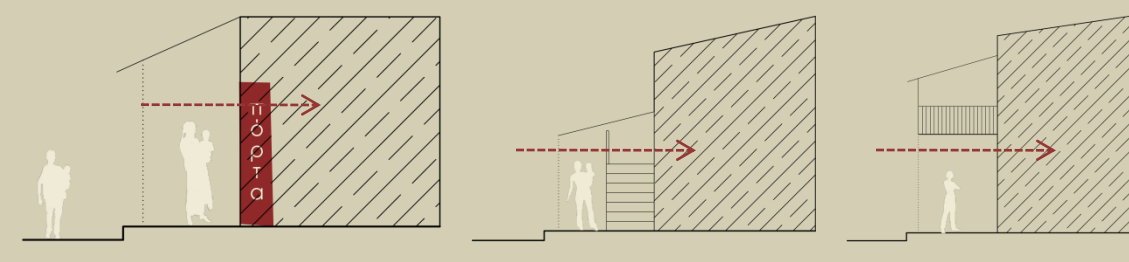
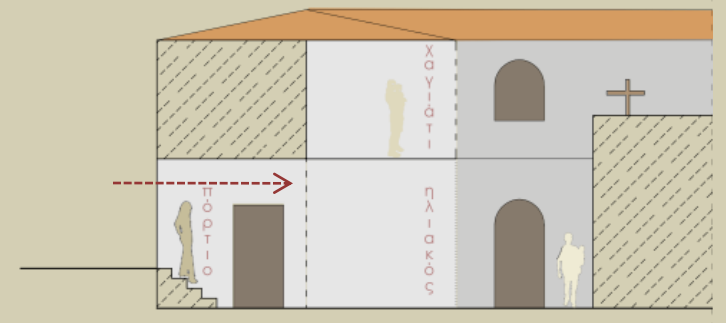
σχέση δρόμων + οικιών

Πολεοδομική οργάνωση

Ενδιάμεσος χώρος μπορεί να θεωρηθεί και το πόρτιο ή ο ηλιακός. Στο Όμοδος δεν συναντάμε πολλά παραδείγματα αυτής της περίπτωσης. Το πιο σημαντικό είναι αυτό του μοναστηριού που αποτελείται από τους κοιτώνες γύρω γύρω (εφαπτομενικά του δρόμου) και η είσοδος γίνεται από ένα πόρτιο που οδηγεί στον ηλιακό και απο εκεί καταλήγει στην αυλή περιμετρικά της εκκλησίας η οποία βρίσκεται στο κέντρο. Η είσοδος αυτή η οποία είναι και η κύρια, βρίσκεται μπροστά από την πλατεία αλλά υπάρχει και μια ακόμα που γίνεται μέσω ενός άλλου πόρτιου και οδηγεί στον εμπορικό δρόμο του χωριού. Υπάρχουν αρκετά σπίτια που η επαφή τους με τον δρόμο γίνεται μέσω του ηλιακού ή του πόρτιου αλλά είναι είτε μεταγενέστερα είτε επιδιορθωμένα και δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι αν η μορφή που έχουν τώρα είναι η ίδια με αυτή που είχαν παλιά. Ένα από τα κτίσματα με την συγκεκριμένη διαμόρφωση που παραμένει κάπως στην παλιά του μορφή είναι μια οικία στην είσοδο του χωριού που αποτελείται από πολλά μακρυνάρια ενωμένα και βρίσκεται σε ψηλότερο επίπεδο από τον δρόμο. Έτσι υπάρχει κλιμακοστάσιο που οδηγεί στον ηλιακό και από εκεί γίνεται η είσοδος στο χώρο.

οι ηλιακοί που βρέθηκαν δεν είχαν άμεση επαφή με τον δρόμο αλλά βρίσκονταν εντός του τεμαχίου μπροστά από την αυλή

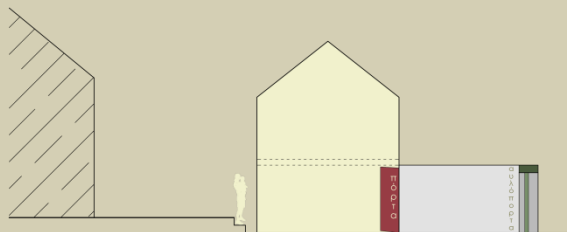
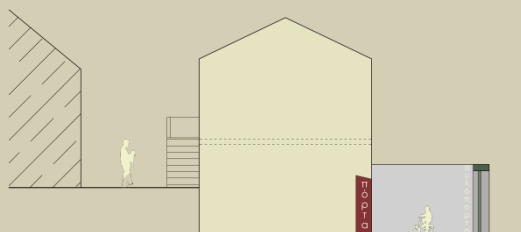
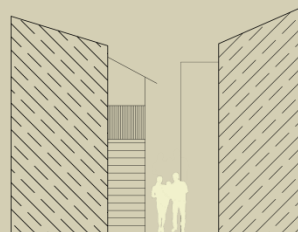
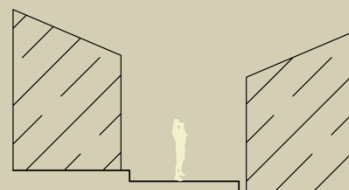
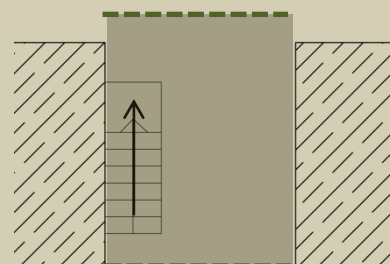
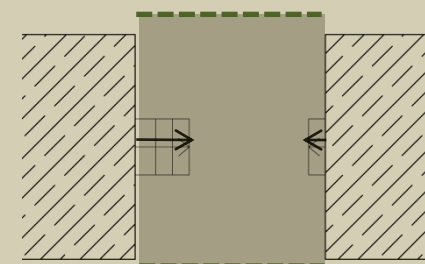
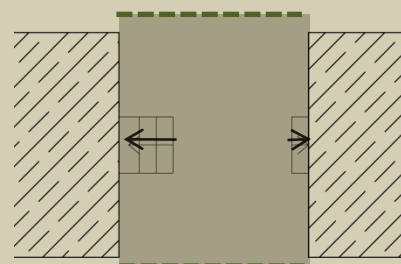
σχέση δρόμων + οικιών

Πολεοδομική οργάνωση

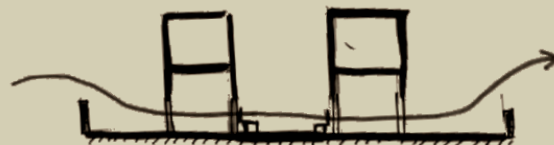
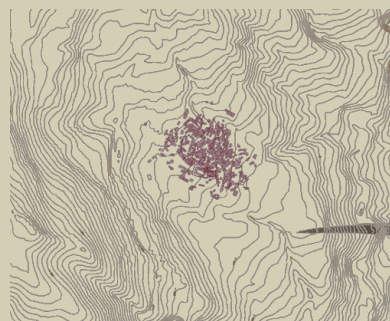
λόγω των υψομετρικών διαφορών στην όψη του κτιρίου φαίνονται τα «βολιτζια» του χαμηλότερου ορόφου και προσδίδουν έναν άλλο χαρακτήρα στην αρχιτεκτονική του χωριού

3. Η τελευταία και πιο σημαντική διαμόρφωση των οικιών σε σχέση με τον δρόμο είναι αυτή που λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους το σπίτι βρίσκεται σε χαμηλότερο ή σε ψηλότερο επίπεδο από τον δρόμο και έτσι η πρόσβαση στο χώρο απαιτεί κλιμακοστάσια αποτελούμενα έστω και από ένα σκαλί. Ο τρόπος με τον οποίο επιλύεται το «πρόβλημα» των υψομέτρων από την ανώνυμη αρχιτεκτονική προσδίδει έναν πολύ ενδιαφέρον χαρακτήρα στο χωριό για ποικίλους λόγους. Επηρεάζει τις όψεις των οικιών, την πρόσβαση στους χώρους αλλά και την κυκλοφορία στους δρόμους αφού πολλές φορές συναντάμε κλιμακοστάσια που καταλαμβάνουν τμήμα τους και έτσι αποτελούν ένα είδος εμποδίου στην είδη δαιδαλώδη πορεία σου.

Κοινωνική υπόσταση του δρόμου

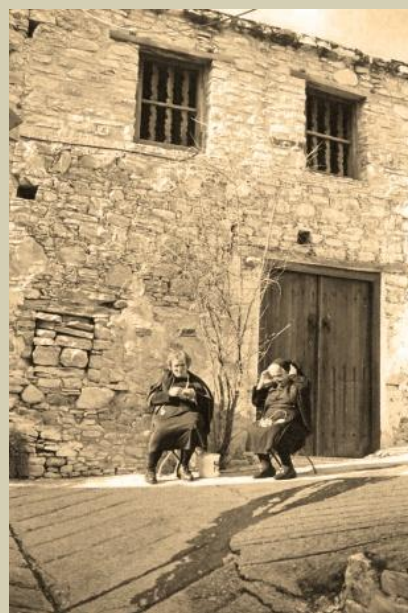

Πολεοδομική
οργάνωση

Τα στενά δρομάκια του χωριού σε συνδυασμό με τα ψηλά κτίρια που τα περιβάλλουν και τα ανοίγματα στα συγκεκριμένα ύψη προκαλούν ρεύματα αέρος στο επίπεδο του δρόμου, κι έτσι δημιουργούνται ευχάριστα μικροκλίματα στα ξωπόρτια των σπιτιών με αποτέλεσμα οι δρόμοι να αποκτούν εκτός από χρηστική αλλά και κοινωνική υπόσταση. Πολλές φορές θα συναντήσουμε τις γυναίκες του χωριού να κάθονται στο δρόμο μπροστά από τις πόρτες τους και να κεντούν παρέα τα παραδοσιακά δαντελένια κεντήματα.

Όπως αναφέρθηκε και στην εισαγωγή της πολεοδομικής ανάλυσης και παρατηρείται και μέσα από την ανάλυση, τίποτα δεν χρησιμοποιείται τυχαία στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική. Κάθε χαρακτηριστικό στοιχείο της έχει λόγω ύπαρξης. Δεν αφορά αισθητικές προτιμήσεις, αντίθετα ο ρόλος του είναι πλήρως χρηστικός, λειτουργικός και τεκμηριωμένος. Μελετώντας λοιπόν τους οικισμούς της ανώνυμης αρχιτεκτονικής μπορούμε να πάρουμε πολλά μαθήματα για τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό.

τυπολογία & μορφολογία

ΟΙΚΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΤΗ ΠΑΡΑΔΟ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ

στάδια ανάπτυξης

η ανάπτυξη του οικισμού δεν έγινε στη περιφέρεια του μοναστηριού όπως θα ανέμενε κανείς αλλά στη μία του πλευρά

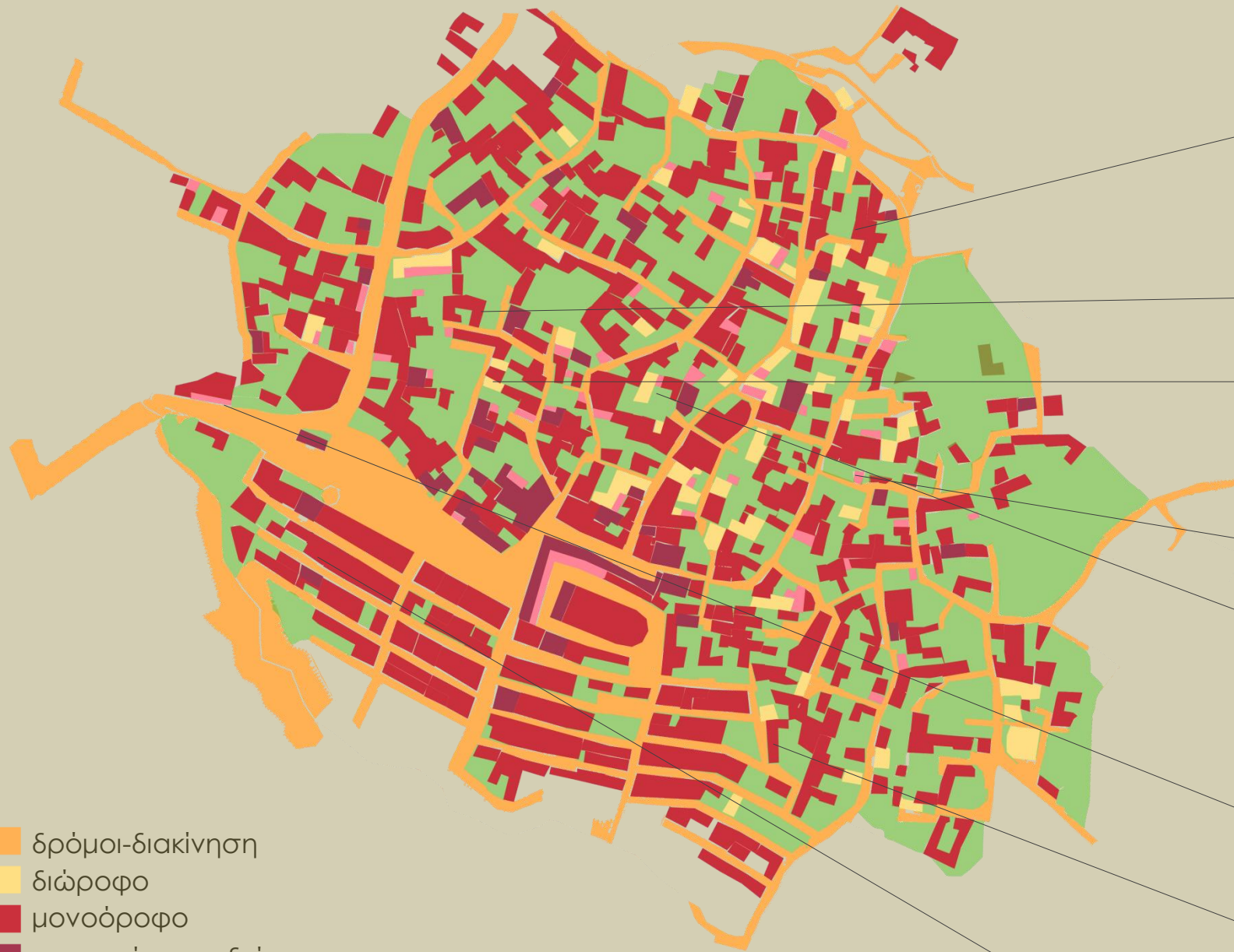
Η παραδοσιακή αρχιτεκτονική διαμορφώνεται και διαφοροποιείται από χωριό σε χωριό και από περιοχή σε περιοχή, ανάλογα με τις ανάγκες και την καθημερινότητα των κατοίκων του.

Μέσα από τη στενή γνωριμία του χωριού, δεν μπορούσαμε ν' αφήσουμε απαρατήρητο το πόσο κοντά είναι χωροθετημένα τα σπίτια, το ένα δίπλα στο άλλο, πόσο στενοί και δαιδάλωδες είναι οι δρόμοι και το πως περιπλέκεται η μια ιδιοκτησία στην άλλη.

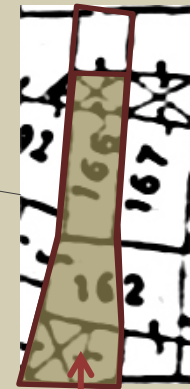
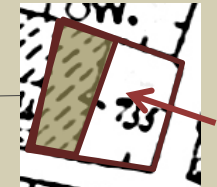
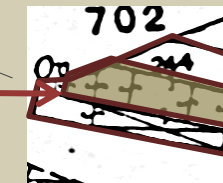
Το Όμοδος, ως ένας ορεινός οικισμός, ποικίλει στην τυπολογία των κτισμάτων του. Βασική τυπολογία που συναντάται πολύ συχνά στο χωριό είναι το μακρυνάρι, είτε, στενομέτωπο, είτε πλατυμέτωπο, σε διαφορους συνδιασμούς. Είναι εμφανής η αστική επιροή, έχοντας παράδειγματα ελάχιστα κτίσματα λίγο έξω από τον πυρήνα του χωριού.

Το χωριό αναπτύχθηκε οικιστικά με έναν πολύ διαφορετικό τρόπο απ'οτι συνηθίσαμε να βλέπουμε στα χωριά της Κύπρου. Η οικιστική ανάπτυξη γίνεται από τη μια πλευρά της πλατείας του χωριού και όχι περιφερειακά, έτσι η τοποθεσία της πλατείας και του μοναστηριού είναι στο βόρειο κομμάτι του οικιστικού συνόλου.

Στην συνέχεια θα αναλυθούν εκτενέστερα οι διάφορες τυπολογίες των κτισμάτων του χωριού καθώς και τα διάφορα χαρακτηριστικά στοιχεία που συνοδεύουν αυτές τις τυπολογίες,

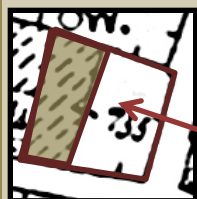
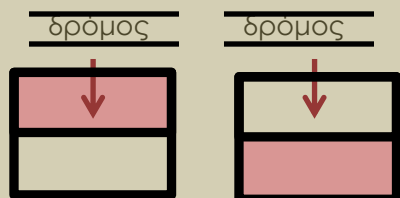

- δρόμοι-διακίνηση
- διώροφο
- μονοόροφο
- μεταγενέστερο διώροφο
- ηλιακός
- ανοιχτός χώρος(αυλή-χώρος πρασίνου)

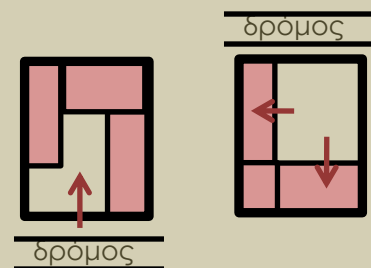
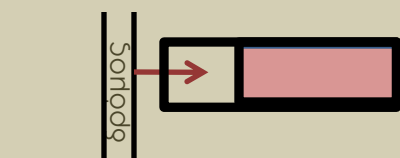

- πλατυμέτωπα και στενομέτωπα μακρυνάρια σε συνδιασμό με σώσπιτο
- διόροφα και μονοόροφα κτίσματα

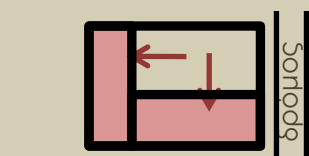
Είσοδος σε μακρυνάρι (με αυλή)

Αυτή η τυπολογία συναντάται πιο συχνά στον παλιό πυρήνα του χωριού. Συναντώνται τόσο πλατυμέτωπα, όσο και στενομέτωπα μακρυνάρια. Είναι το απλό σχήμα μακρυναριού με αυλή στην διαμήκη πλευρά του. Η είσοδος γίνεται από το δρόμο στην αυλή ή από το δρόμο στον κλειστό χώρο του σπιτιού, έχοντας την αυλή στο πίσω μέρος. Όταν η είσοδος γίνεται από την αυλή διαχωρίζεται από ένα ψηλό μαντρότοιχο ο οποίος εμποδίζει την άμεση οπτική επαφή στο εσωτερικό της αυλής. Τα μεγέθη των οικιών αυτής της τυπολογίας ποικίλουν, λόγω των διαφορετικών μεγεθών οικοπέδα που συναντώνται στο χωριό.

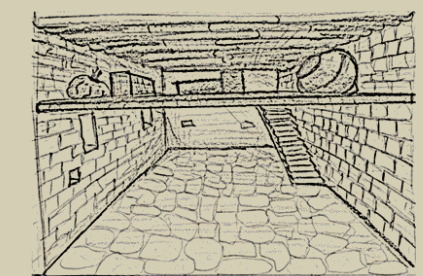
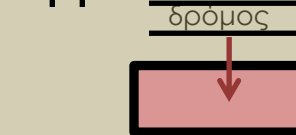
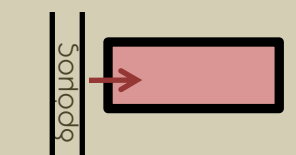
Συνδυασμός μακρυναριών σε σχήμα Γ ή Π (με αυλή)

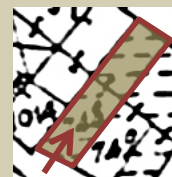
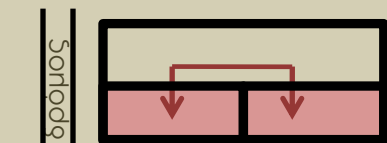
Ακόμη μια συνηθέστερη τυπολογία είναι αυτή που συνδιάζει μακρυνάρια και σώσπιτα σε διαφόρους συνδιασμούς, σε σχήμα Γ ή Π. Υπάρχουν αρκετές παραλλαγές στον τύπο αυτό, αφού αποτελείται από σύμπλεγμα κτισμάτων διαφόρων μεγεθών που περικλείουν την αυλή. Συνήθως η είσοδος εδώ γίνεται από την αυλή, αφού τα δωμάτια επικοινωνούν μέσω της αυλής και εκεί γίνεται η εσωτερική κυκλοφορία.

Μακρυνάρι με είσοδο στον δρόμο(χωρίς αυλή)

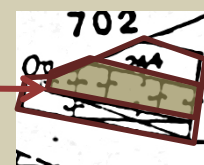
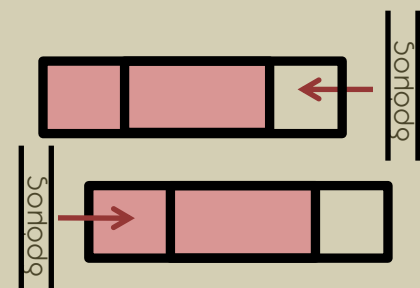
Ένας ιδιαίτερος τύπος που εντοπίσαμε ήταν το απλό μακρυνάρι, χωρίς αυλή. Ένας απλός κτηριακός όγκος με είσοδο από το δρόμο. Το πιο πιθανό, τον συγκεκριμένο τύπο τον χρησιμοποιούσαν για αποθήκευση προϊόντων, κρασιών κλπ, λόγω κάποιων στοιχείων που βρήκαμε εντός των κτισμάτων, όπως πιθάρια.

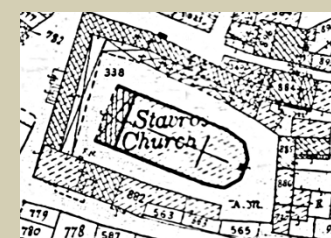
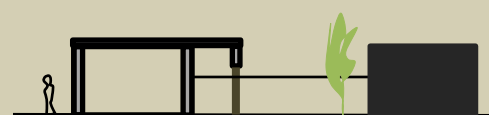
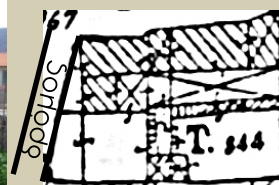
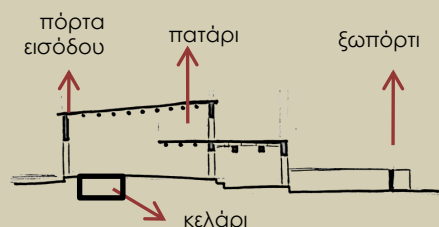
Συνδιασμός μακρουναριών σε σχήμα I (με αυλή)

Λιγότερο συχνή μορφή τυπολογίας εμφανίζεται αυτή με το συνδιασμό 2 μακρουναριών κατά μήκος γραμμικά και η επικοινωνία γίνεται εσωτερικά και μέσω της αυλής. Εμφανίζεται με μονοκλινή στέγη και συνήθως είναι προς τη μεριά της αυλής.

Συνδιασμός μακρουναριού και σώσπιτου σε σχήμα I (με αυλή)

Άλλη μορφή συνδιασμού είναι όταν όλα τα μέρη διατάσσονται γραμμικά. Δηλαδή, το μακρουνάρι ενώνεται γραμμικά με άλλο και ακολουθεί η αυλή στην ίδια ευθεία. Σε περίπτωση που απαιτείται μεγαλύτερος χώρος εμφανίζεται το σώσπιτο στο πίσω μέρος του κτίσματος. Συνήθως σε αυτό το είδος σπιτιού εμφανίζεται ως χαρακτηριστικό στοιχείο το πατάρι στο πάνω μέρος του κτίσματος.

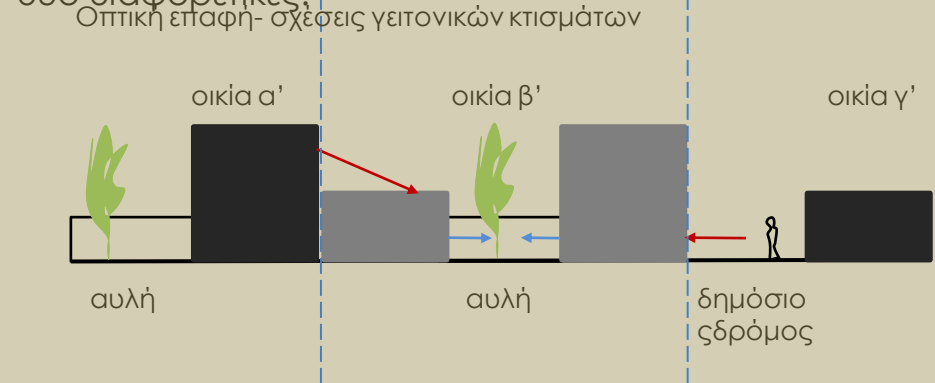
Καμάρες και Ηλιακοί

Λίγες ήταν οι περιπτώσεις των σπιτιών με καμάρες που εντοπίσαμε. Κυρίως ήταν αρχοντικά. Εμφανίζονται και στις εσωτερικές όψεις προς την εσωτερική αυλή, καθώς επίσης και εσωτερικά των δωματίων που χώριζαν το μακρουνάρι σε διώροφο. Οι καμάρες που βλέπουν προς την εσωτερική αυλή εμφανίζονται ως ηλιακοί (βλ. φωτο). Επίσης εμφανίζονται και στο μοναστήρι του χωριού.

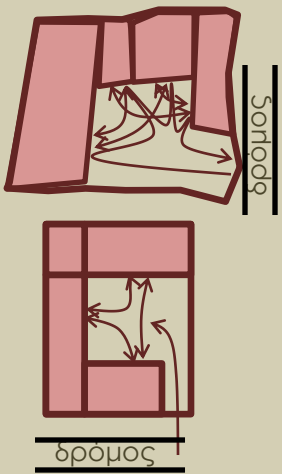
μορφολογία - σχέση αυλής με κτηριακό όγκο

Όσον αφορά τις μορφές των στεγών που έχουν τα κτίσματα, ποικίλουν ως προς το σχήμα και εξαρτάται από την χρήση τους. Συναντήσαμε περιπλοκές οροφές, καθώς και τις πιο απλές, μονοκλινής και δικλινής με κεραμίδι, όπως επίσης και το δώμα. Στις περιπτώσεις που είχαμε δικλινή και μονοκλινή οροφή ήταν συνηθισμένη η εμφάνιση δυο ορόφων στο κτίσμα. Μπορεί κανείς να συναντήσει σε ένα σύμπλεγμα κτισμάτων μιας ιδιοκτησίας διαφορετικές μορφολογίες οροφών, ανάλογα με τη χρήση του κτηριακού όγκου. Συγκεκριμένα έχουμε δει στα κτίσματα που φιλοξενούν ληνούς να έχουν δώμα ενώ μια κατοικία με εργασιακό χώρο να έχει δικλινή ή μονοκλινή οροφή ανάλογα. Επίσης, έχουμε δει κτίσματα που είναι ενωμένα και δίνουν την εντύπωση πως είναι της ίδιας ιδιοκτησίας, ενώ στην πραγματικότητα είναι δυο διαφορετικές.

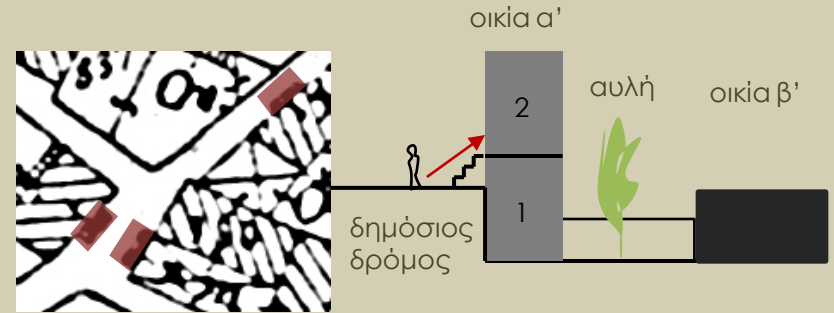

Αν εξαιρέσουμε τις ελάχιστες περιπτώσεις σπιτιών που είχαν μεγάλη εσωτερική αυλή σε σχέση με τον κτηριακό όγκο ή και καθόλου, υπήρχαν περιπτώσεις που είχαν την αυλή ως η επέκταση του σπιτιού γραμμικά και άλλες ως «συνοδευτικό» του κύριου κτηριακού όγκου. Αυτό δίνει ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο του δρόμου, που θεωρείτο η «επέκταση» της κατοικίας.

Η αυλή είχε περισσότερο το ρόλο στο να επιτρέπει τις εσωτερικές κινήσεις. Οι πλήστες περιπτώσεις οικοδομών είχαν την αυλή εσωτερικά και η κατοικία επεκτείνονταν στην περιφέρειά της. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι, οι αυλές είναι τοποθετημένες με τέτοιο τρόπο ή έχουν σχήμα που να μην είναι οπτικά προσβάσιμες από τα γειτονικά κτήρια.

Λόγω των υψομετρικών διαφορών και τη κλίση του εδάφους εμφανίζονται πολύ χαρακτηριστικά τα σκαλιά στην είσοδο. Ειδικά όταν πρόκειται για διώροφα κτίσματα που ο δρόμος ξεκινάει από τη μέση του πρώτου. Αυτό που παρατηρήσαμε είναι ότι σε όσα κτίσματα εμφανίζονταν τα εξωτερικά σκαλιά είναι διώροφα, έχοντας τον κάτω όροφο υπόγειο. (βλ. διάγραμμα)

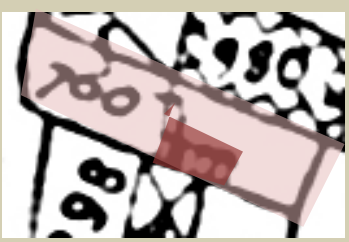
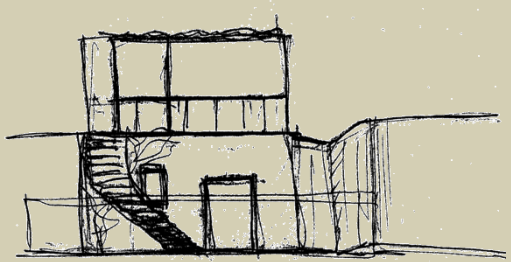

Η στροφή προς το εσωτερικό με πολύ απλή εξωτερική εμφάνιση, υποδηλώνουν την κοινωνία και τον τρόπο ζωής των κατοίκων.

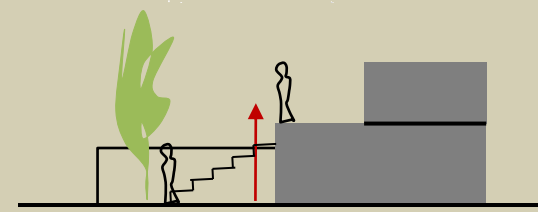
μορφολογία - χαρακτηριστικά στοιχεία των κτισμάτων

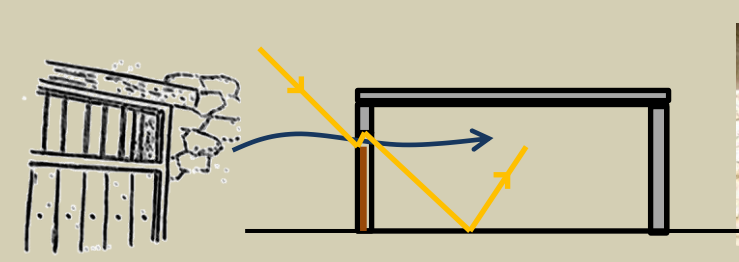
Άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά που εντοπίσαμε στις μορφές των σπιτιών ήταν τα μικρά μπαλκονάκια τύπου εξώστη, χαγιάτια. Οι εξώστες λόγω της στενότητας των δρόμων πολλές φορές είχαν πολύ μικρή απόσταση από τους απέναντι. Υπάρχει ποικιλία εξώστων όσο αφορά τα υλικά που είναι φτιαγμένα, όπως ξύλινα βολιτζια και ξύλινα κάγκελα και κεραμίδι από πάνω ή σιδερένια κάγκελα και τσιμεντένια πλάκα από κάτω(μεταγενέστερα). Επίσης εντοπίσαμε και εξώστες με διακοσμητικά μοτίβα αντί κάγκελα.

Συχνό φαινόμενο είναι, επίσης, η εμφάνιση της εξωτερικής σκάλας στην αυλή, που οδηγεί στον πάνω όροφο ή στο δώμα. Συναντήσαμε διαφορετικού σχήματος σκάλες ανάλογα με το τύπο και το σχήμα της αυλής. Η επικοινωνία του πάνω ορόφου γίνεται μόνο με την χρήση της εξωτερικής σκάλας. Η σκάλα βοηθάει στις εσωτερικές κινήσεις και στο κατακόρυφο.

Ο φεγγίτης πάνω από την εξώπορτα του σπιτιού, είναι ένα ακόμη χαρακτηριστικό στοιχείο που εντοπίσαμε σε αρκετές περιπτώσεις κτισμάτων και είναι κατασκευασμένες από ξύλο ή σιδερέιες μαζί με γυαλί. Υπήρχαν περιπτώσεις που το ίδιο το κτίσμα δεν είχε άλλα ανοίγματα για αερισμό ή για φώς και αυτό το ρόλο τον έπαιζε ο φεγγίτης.

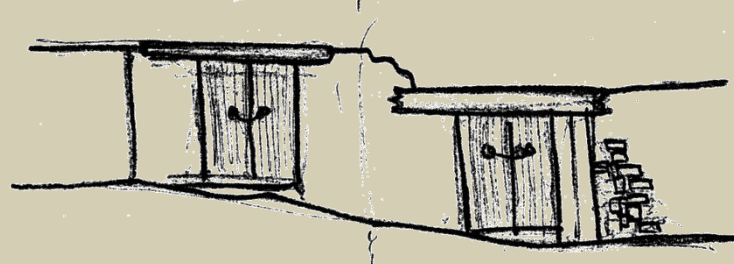

Η περίτεχνη κατασκευή με τοπική πελεκητή πέτρα γύρω από τις πόρτες, είναι σε ελάχιστα παραδείγματα σπιτιών, αλλά δίνουν ένα διαφορετικό χαρακτήρα στη μορφή της οικίας. Η πελεκητή πέτρα εμφανίζεται επίσης και στο μοναστήρι του χωριού. Αυτές οι μεμονωμένες περιπτώσεις διάκοσμοι, αντανακλά την κοινωνική θέση του ιδιοκτήτη καθώς επίσης και τη σημασία της εκκλησίας για το χωριό.

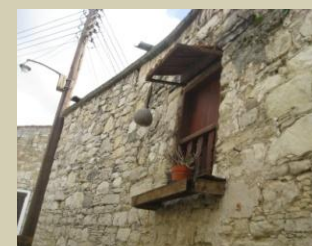

Τα ανοίγματα προς το δρόμο είναι συχνά χωρίς προεξοχές με απλή επίπεδη μορφή.

Όσον αφορά την είσοδο της οικίας είτε μέσω αυλής, είτε μέσω του ίδιου του κτίσματος, έχουμε δει διαφόρων ειδών σχήματα και μορφές ανοίγματα. Στις προγενέστερες οικίες έχουμε σανιδωτά ανοίγματα στις πόρτες και στα παράθυρα, ενώ μεταγενέστερα εμφανίστηκαν τα περσιδωτά και τα νταμπλαδωτά. Η αυλόπορτα συνήθως εμφανίζεται ξύλινη σανιδωτή με την πλάκα απο πάνω (ξύλινη ή μπετονένια), δηλαδή το ανώφλι.

Υπάρχει ποικιλία στις μορφές των παραθύρων, αφού για κάθε οικία ξεχωριστά υπάρχουν διαφορές στο μέγεθος, στο χρώμα κλπ. Συναντήσαμε σανιδωτά σε διάφορα ύψη, είτε αυτά έφταναν στο επίπεδο του δρόμου (που υποδηλώνει ότι υπάρχει διόροφο σπίτι), είτε στο ύψος του ανθρώπου. Συναντήσαμε επίσης, καφασωτά παράθυρα σε ελάχιστες περιπτώσεις που έφταναν σε ψηλό σημείο για μη οπτική πρόσβαση στο εσωτερικό. Άλλο είδος παραθύρων που συναντήσαμε σε πιο σπάνιες περιπτώσεις είναι τα παραμακωτά, δηλαδή με ξύλινα κάγκελα.

Το Όμοδος με λίγα λόγια...

Από αρχιτεκτονικής πλευράς το Όμοδος αντλεί μια περιπλοκότητα. Είναι δύσκολο να κατανοήσει κανείς ή να εξηγήσει την παραδοσιακή αρχιτεκτονική του και τι τυπολογία κτισμάτων ακολουθεί. Δίνει κάποιες ασάφειες και κάποια ερωτηματικά, ως προς τι πορεία θα ακολουθήσει η παράδοση των κτισμάτων της αφού ένα μεγάλο ποσοστό έχει αλλοιωθεί ή έχει αντικατασταθεί με μεταγενέστερα και σύγχρονα κτίσματα. Όπως είδαμε και αναλύσαμε, υπάρχει μια πολυφωνία σε αρκετά χαρακτηριστικά στοιχεία, που τελικά κατά τη γνώμη μου, δίνει μια ξεχωριστή θέση στο χωριό και μια διαφορετική σημασία ως προς τη μορφολογία του σε σχέση με τα υπόλοιπα ορεινά χωριά της Κύπρου.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΓΑΡΥΦΑΛΛΟΥ

εισαγωγή

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Ένθετο

Το Όμοδος ήταν πάντα εμπορικό χωριό και ανήκει στα πιο διάσημα κρασοχώρια της Κύπρου, τα κατάφυτα από αμπέλια, απλωμένα πάνω σε λόφους, βουνοπλαγιές, οροπέδια και κοιλάδες. Οι αμπελώνες εκτείνονται στην περιφέρεια του χωριού και παρ'όλο που το χωριό δεν έχει δεχτεί να μπει σε σχέδιο αναδασμού, στην αγροτική του γη κατασκευάστηκαν πολλοί πλατιοί δρόμοι που μπορούν σχεδόν να φτάσουν και στα πιο μακρινά αμπέλια απ'όπου φορτώνονται τα σταφύλια και μεταφέρονται είτε στο χωριό είτε στα εργοστάσια.

Παράγονται εύγευστα σταφύλλια τόσο επιτραπέζια όσο και οινοποιήσιμα. Όλοι σχεδόν οι σημερινοί κάτοικοι είναι ακόμα αμπελουργοί και παράγουν το δικό τους κρασί και ζιβανία, απ'όσα σταφύλια δεν διατείνονται στην οινοβιομηχανία, στους δικούς τους οικιακούς αποστακτήρες. Οι εργασίες τους όμως δεν είναι πια τόσο χειρωνακτικές αφού η τσάππα και το άροτρο άφησαν την θέση τους σε μικρούς ελκυστήρες.

Άλλα προϊόντα που κατασκευάζονται από τα σταφύλια είναι η σταφίδα, η παραγωγή της οποίας ενθαρρύνεται κυρίως όταν υπάρχουν προβλήματα διάθεσης των σταφυλιών, το «έψημαν», τα «κκιόφτερκα», οι «ππαλούζες» και ο διάσημος «σιουτζούκος».

Η συγκεκριμένη μελέτη καταπιάνεται με τον ρόλο που διαδραματίζουν οι εργασιακές δραστηριότητες στην διαμόρφωση των οικισμών στην ανώνυμη αρχιτεκτονική. Είναι γνωστό ότι τους οικισμούς τους έχτιζαν οι ίδιοι οι κάτοικοι μόνοι τους ανάλογα με τις απαιτήσεις χώρου που είχαν οι καθημερινές τους δραστηριότητες. Μέσα από την ανάλυση λοιπόν θα φανεί πως γίνεται αυτό στην πράξη και μάλιστα σε ένα χωριό όπου η κυριότερη ενασχόληση είναι η οινοπαραγωγή, η οποία έχει αρκετές απαιτήσεις χώρου και εγκαταστάσεων.

■ Δρόμοι που οδηγούν σε άλλα χωριά ή στα κτήματα

■ Χωριό Όμοδος
■ Κτήματα και αμπελώνες

εισαγωγή

Η ανώνυμη αρχιτεκτονική διαμορφώνεται από τις ανάγκες των ίδιων των ενοίκων, την καθημερινότητα τους και τις επαγγελματικές τους υποχρεώσεις εκτός των άλλων. Για αυτό υπάρχουν διαφοροποιήσεις από χωριό σε χωριό και από περιοχή σε περιοχή.

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Περιεχόμενα:

•οι εργασιακοί κοινόχρηστοι χώροι

Όπως έχει ήδη αναφερθεί το χωριό είχε τεράστιο εμπορικό χαρακτήρα λόγω της μεγάλης παραγωγής οινοποιημάτων και κάτι τέτοιο προϋπέθετε μεγάλους χώρους κατάλληλα εξοπλισμένους, ικανούς να καλύψουν τις ανάγκες, οι λεγόμενοι ληνοί, δημόσιου χαρακτήρα.

•ιδιωτικοί εργασιακοί χώροι

κατοικίες και αυλές | τυπολογίες |

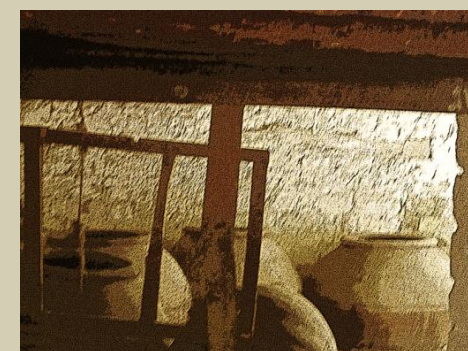
Η παραγωγή όμως ήταν και ιδιωτική πολλές φορές για αυτό και συναντάμε μια συγκεκριμένη διαμόρφωση των οικιών αλλά και των ελεύθερων τους χώρων.

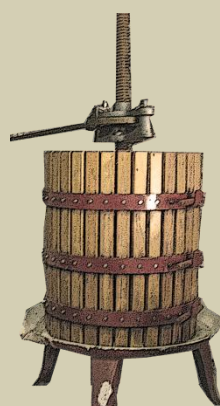
•δευτερεύουσες εγκαταστάσεις

αποθηκευτικοί χώροι και φούρνοι

Υπάρχουν επιπλέον χώροι που χρησιμοποιούνται για την αποθήκευση των προϊόντων όπως επίσης και φούρνοι σχεδόν σε κάθε αυλή, απαραίτητοι για επιπλέον δραστηριότητες, πέραν της οινοπαραγωγής.

Η οινοπαραγωγή έχει επηρεάσει κατα πολύ την αρχιτεκτονική του χωριού, είτε είναι για εμπορική είτε για οικιακή χρήση. Όλη η καθημερινότητα των κατοίκων και οι ανάγκες τους περιστρέφονται γύρω από την επεξεργασία σταφυλιών και τις αμπελοκαλλιέργειες που απαιτούν συγκεκριμένη διαμόρφωση και κατάλληλες συνθήκες χώρων.

εργασιακοί χώροι - Ληνός

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Ληνός ονομάζεται το παλιό πατητήρι σταφυλιών και ο ένας από τους δυο είναι από τους πιο λίγους και παλιούς ληνούς που υπάρχουν στη Κύπρο σαν αντιπροσωπευτικό δείγμα του παραδοσιακού τρόπου παραγωγής κρασιού. Χρονολογείται από την εποχή του Μεσαίωνα.

Ο ληνός αυτός σήμερα είναι τελείως ανακατασκευασμένος ενώ έχει κηρυχθεί σε Αρχαίο Μνημείο και αποτελεί ιδιοκτησία του Τμήματος Αρχαιοτήτων.

Βρίσκονται στην πιο βασική αρτηρία του οδικού δικτύου του οικισμού, τον «εμπορικό δρόμο», μετά τον δρόμο της πλατείας και αποτελούν κομβικό του σημείο. Αυτό δεν είναι τυχαίο αφού ο ληνός είναι το επίκεντρο των καθημερινών δραστηριοτήτων των κατοίκων του Ομόδους.

Και οι δυο ληνοί έχουν άμεση επαφή με τον δρόμο, έναν από τους βασικότερους δρόμους του χωριού, για να εξυπηρετεί στην μεταφορά των 'σταφυλιών από τα κτίματα

2.

Στο χωριό υπάρχουν δυο ληνοί, ο ένας δίπλα στον άλλο οι οποίοι κατασκευάζονται στα πλαίσια της πολιτικής για διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

βρίσκεται κάπως κεντρικά σε σχέση με την αρχική ανάπτυξη του χωριού

εργασιακοί χώροι - Ληνός

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

οροφή

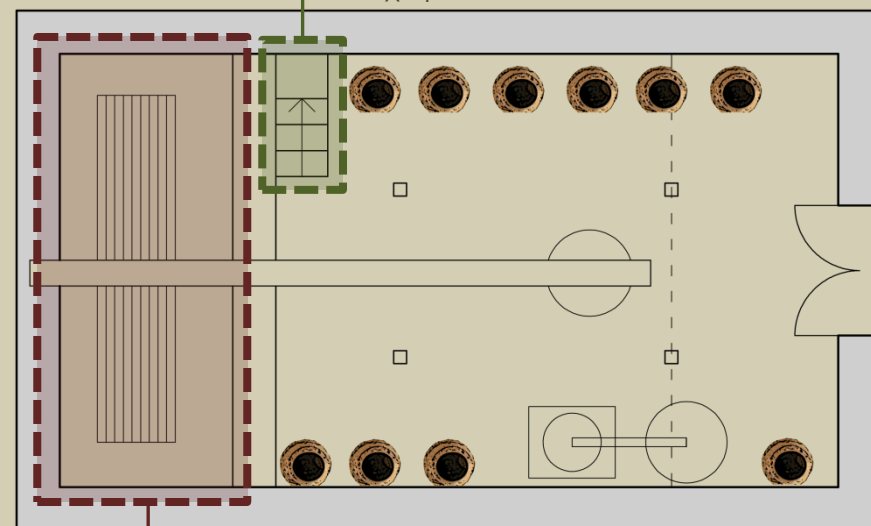
Η οροφή του χτίσματος είναι δώμα από πάνω και από μέσα έχει ξύλινα «βολίτζια», ξυλονευκές και ξύλινα υποστηλώματα, υποστηρικτικά για να μπορέσει να κρατηθεί επειδή είναι τύπου διχώρου. Πάνω από τα «βολίτζια» δεν υπάρχουν καλάμια όπως συνηθίζεται στα υπόλοιπα κτίσματα του χωριού αλλά έχουν τοποθετηθεί κλαδιά και κομμάτια ξύλου. (είτε ήταν έτσι από παλιά είτε αντικαταστάθηκαν τα καλάμια από το ξύλο με την επιδιώρθωση) Στις δύο άκρες της οροφής του χώρου, κατα την επιδιώρθωση του χώρου, έχουν τοποθετηθεί δυο ξυλονευκές με διαγώνια κλίση για την καλύτερη στήριξη της οροφής.

Ο Ληνός είναι στεγασμένος σε πετρόχτιστο ορθογώνιο χώρο, από την τοπική πέτρα, με διπλό ύψος (περίπου 5-6 m) για να χωράει ο εξοπλισμός. Βασικό χαρακτηριστικό είναι η ενιαία κάτοψη για να υπάρχει ελευθερία χώρου και στο πίσω μέρος ο χώρος είναι υπερυψωμένος, το πατητήρι, όπου η πρόσβαση σε αυτόν γίνεται με πέτρινα σκαλιά.

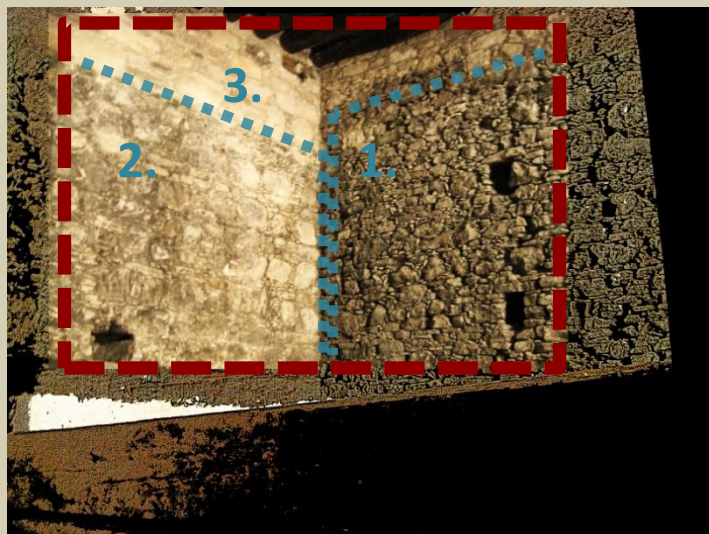
Πέτρινα σκαλάκια που οδηγούν στον υπερυψωμένο χώρο

Υπερυψωμένο τμήμα που διαχωρίζεται από τον υπόλοιπο χώρο με ένα πετρινο τοιχαράκι

τοιχοποιία

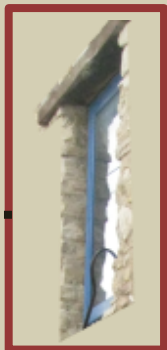
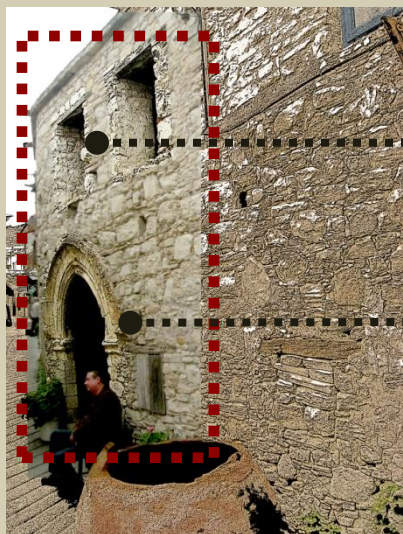
Οι τοίχοι των ληνών είναι κατασκευασμένοι από την τοπική πέτρα του χωριού. Αν παρατηρήσει κάποιος την μορφή της τοιχοποιίας θα αντιληφθεί τις διαφορετικές φάσεις που έχει περάσει το κτίσμα αφού το χρώμα της πέτρας, το σχήμα και η διάταξη με τις υπόλοιπες διαφέρει από σημείο σε σημείο. Στο πιο ψηλό σημείο του ληνού παρατηρείται το πιο πρόσφατο τμήμα του τοίχου που έγινε στην ανακατασκευή και στο οποίο οι πέτρες είναι διαφορετικά λαξευμένες και πιο ανοιχτόχρωμες.

εργασιακοί χώροι - Ληνός

ανοίγματα

Φωτογραφία του παράθυρου από το εσωτερικό του δεύτερου ληνού που φαίνονται χαρακτηριστικά τα ξύλινα κάγκελα και το έντονο νότιο φως που επιτρέπει να μπει στο εσωτερικό, αρκετό να φωτίσει τον χώρο.

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Και οι δυο ληνοί έχουν δυο νοτιοανατολικά παράθυρα ο καθένας στο πάνω μέρος της όψης που εφάπτεται με τον δρόμο και μια διπλή πόρτα για είσοδο. Είναι και τα μοναδικά ανοίγματα που έχουν τα κτίσματα αφού οι άλλες όψεις εφάπτονται με άλλα κτίρια. Ο πρώτος ληνός, που είναι ο πιο παλιός και ανακατασκευασμένος, έχει απλά παράθυρα, με ένα απλό δοκάρι στο πάνω και κάτω μέρος τους και μόνο η πόρτα είναι με κεταπέδες και έχει γλυπτές διακοσμήσεις σε σημαντικό πλάτος γύρω από το άνοιγμά της. Στον δεύτερο ληνό, ο οποίος από τις λεπτομέρειες του φαίνεται να είναι μεταγενέστερος, υπάρχουν πάλι ίδιου τύπου παράθυρα με την διαφορά ότι τα κουφώματά τους είναι βαμμένα και έχουν ξύλινα περίτεχνα κάγκελα για ασφάλεια. Η είσοδος είναι πιο απλή από την πρώτη, με ένα πέτρινο δοκάρι στο πάνω μέρος, χωρίς διακόσμηση γύρω-γύρω και μια ξύλινη ταμπέλα που γράφει «ο ληνός».

Από της επιμελώς φτιαγμένες λεπτομέρειες του κτίσματος μπορεί να αντιληφθεί κανείς την σημασία του κτίσματος στην ζωή των

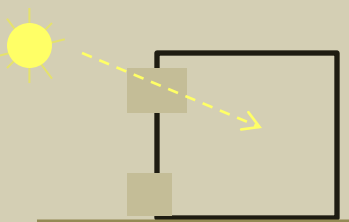
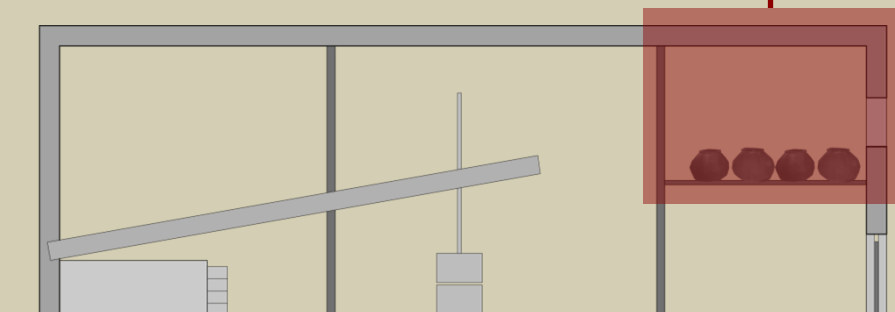
πάτωμα

Το πάτωμα και των δυο ληνών είναι πλακόστρωτο όπως σε όλα τα κτίσματα του χωριού

πατάρι

Ο πρώτος ληνός έχει πατάρι πάνω από την είσοδο που χρησιμοποιείται σαν αποθηκευτικός χώρος, με πιθάρια όπου μέσα φυλάσσεται το κρασί που παράγεται.

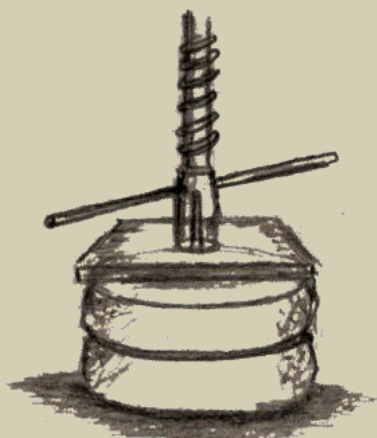
εργασιακοί χώροι - Ληνός

Στο μπροστινό μέρος υπάρχουν μεγάλα πιθάρια, μέσα στα οποία έμπαινε το κρασί, καθώς και μεγάλος λίθος, πάνω στον οποίο περιστρέφεται το «αδράχτι».

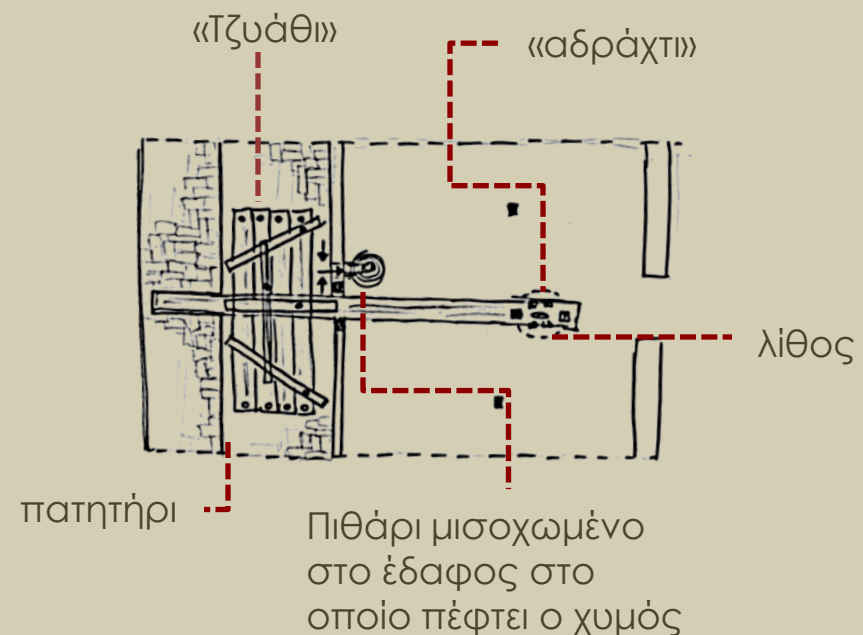
Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

πιθάρια στην είσοδο για αποθήκευση κρασιού

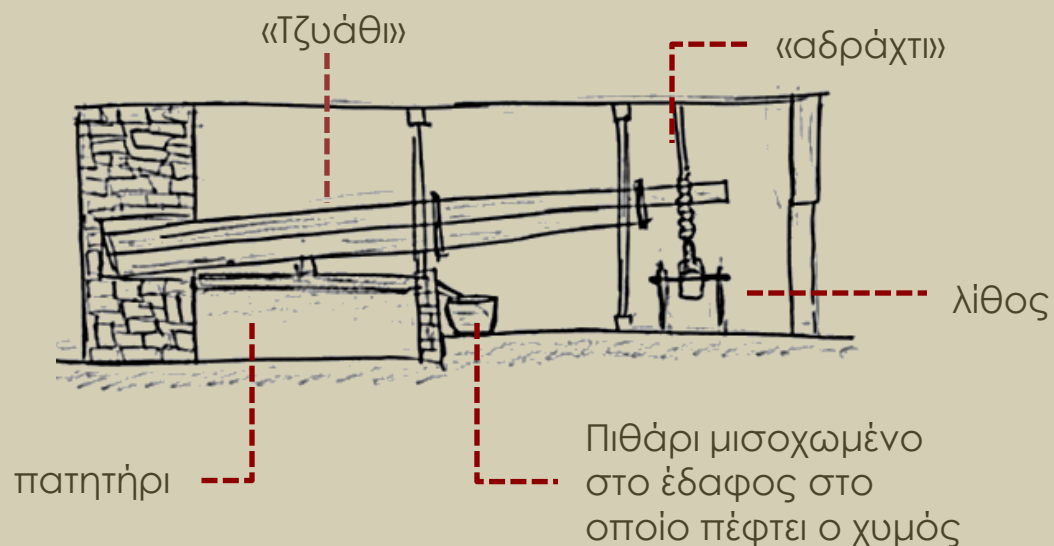

λίθος που περιστρέφεται το «αδράχτι»

Στο πίσω μέρος του ληνού, στο υπερυψωμένο τμήμα, υπάρχει το «τζυάθι», όπου γινόταν το πάτημα των σταφυλιών με τεράστιο μηχανισμό πιεστηρίου. Κατα μήκος βρίσκεται το πιεστήριο του οποίου η λειτουργία βασίζεται στο σύστημα μοχλού που αποτελείται από μεγάλο κεντρικό διπλό ξύλινο δοκάρι. Το ένα του άκρο μπαίνει σε υποδοχή στον πίσω τοίχο. Σε κοντινή απόσταση από τον τοίχο και πάνω από το κέντρο του «τζυαθιού» υπάρχει μικρό υπομόχλιο που χρησιμεύει για την πίεση των σταφυλιών.

Υπερυψωμένο τμήμα (πατητήριο) και πίσω μέρος μοχλού

Στο άλλο άκρο όπως είπαμε και πιο πάνω μέσα σε ελικοειδή υποδοχή του δοκαριού περιστρέφεται το «αδράχτι» με βάρος ογκόλιθου στερεωμένο στο κάτω άκρο του.

εξοπλισμός + διαδικασία παραγωγής

Ένθετο

καμίνι και αποστακτήρι

«έψημαν»

Αφού αλεσθούν τα σταφύλια, κυρίως μαύρα, ξεχωρίζουν από τα τσίπουρα τον μούστο, και τον βάζουν στο καζάνι για να βράσει. Όταν «κοχλάσει», φεύγουν από πάνω όλες τις ακαθαρσίες που πιθανόν να υπάρχουν με τρυπητή κουτάλα. Μετά το κατεβάζουν από τη φωτιά και αφού το αφήσουν να κρυώσει για λίγο, του ρίχνουν ψιλό ασπρόχρωμα. Μόλις προστεθεί σχηματίζεται πολύς αφρός για αυτό το προσθέτουν λίγο – λίγο και το ξαφρίζουν. Όταν ξαφριστεί καλά, το αφήνουν να κρυώσει τελείως και το τοποθετούν σε άλλα δοχεία δύο – τρεις φορές και την «αποκαθούλιασιν» την πετάνε. Με το ασπρόχρωμα που πετάνε ο μούστος καθαρίζει και γλυκαίνει. Βάζουν ξανά το υγρό στη φωτιά μέσα σε «χαρτζίν» και το αφήνουν να καταστηθεί χωρίς να το ανακατεύουν. Τελικά γίνεται πηκτό όπως το μέλι και έχει χρώμα μαύρο και γεύση γλυκόξινη.

εργασιακοί χώροι - Ληνός

Δυο έως τρία άτομα περιστρέφουν τον κοχλία, οπότε το δοκάρι αρχίζει να κατεβαίνει δημιουργώντας τη πίεση των σφυλιών κάτω από το υπομόχλιο.

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

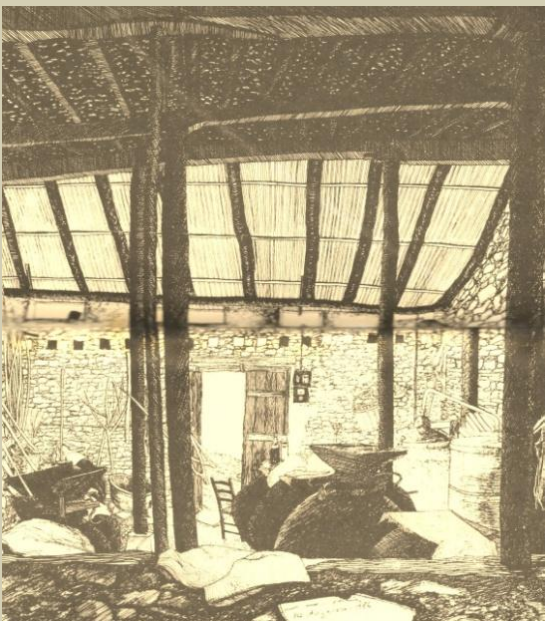
Όσο συνεχίζει η περιστροφή, το βάρος ανυψώνεται σιγά – σιγά και η πίεση αυξάνεται. Ο ογκόλιθος παραμένει αιωρούμενος μέχρι που να στραγγίξει όλος ο χυμός (μουστάρι) που τρέχει σε πιθάρι το οποίο είναι μισοχωμένο στο δάπεδο.

Από εδώ το μουστάρι μεταφέρεται σε μεγάλα πιθάρια. Εκεί αρχίζει η ζύμωση και το κρασί θα είναι έτοιμο μέσα σε λίγους μήνες.

Στο Όμοδος κατασκευάζονται εκτός από κρασί και διάφορα εδέσματα από παράγωγα του σταφυλιού, όπως τα «κκιόφτερκα», ο «πόρτος» και άλλα με σημαντικότερο το «έψημαν»

εξοπλισμός + διαδικασία παραγωγής

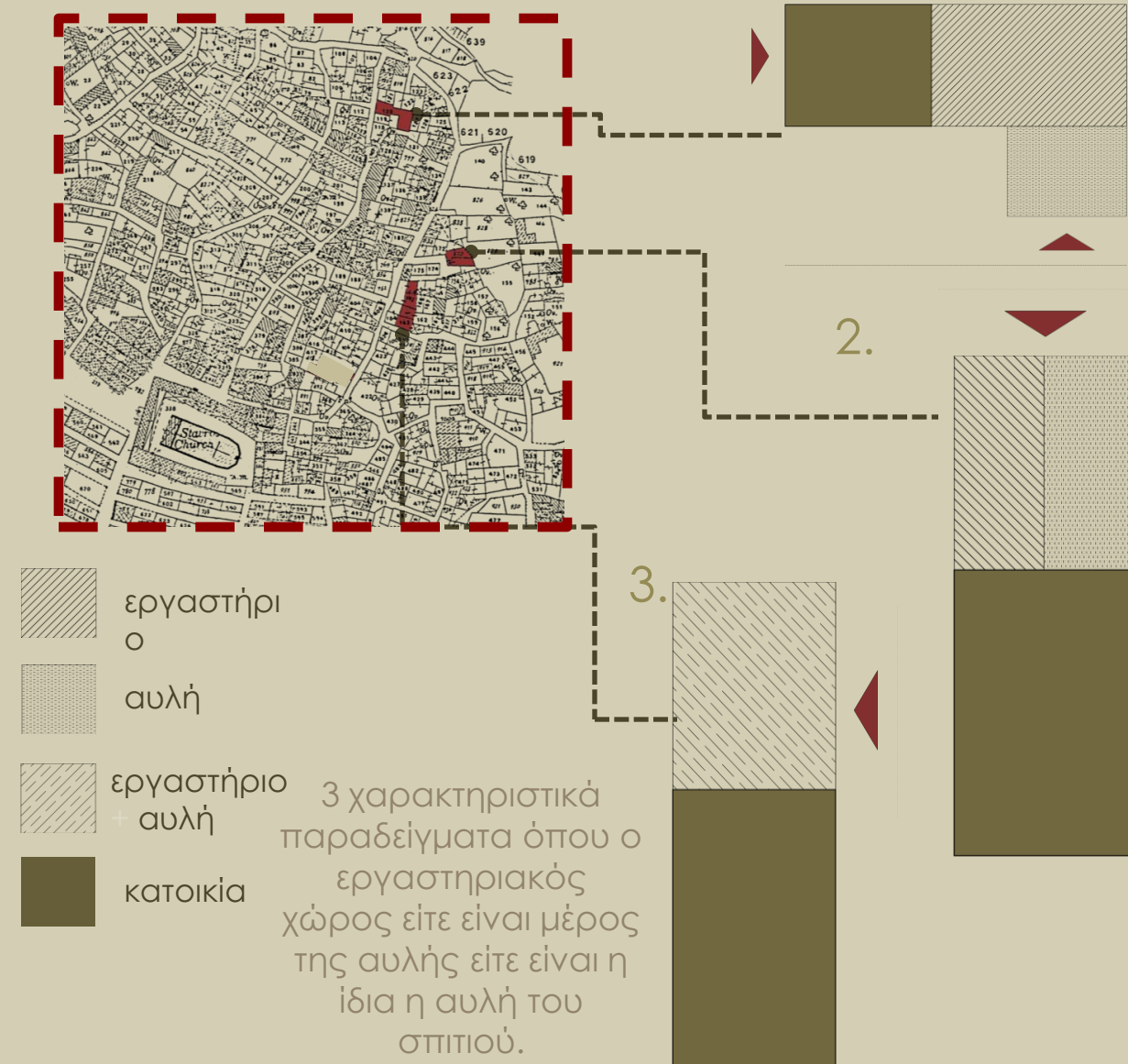

εργασιακοί χώροι στις οικίες

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

1. Η πιο συνηθισμένη, σημαντική και απλή τυπολογία οικίας-εργαστηρίου είναι αυτή που το «οικιακό» εργαστήριο καταλαμβάνει χώρο της αυλής ή ακόμα είναι η ίδια η αυλή. Κάτι τέτοιο είναι και αναμενόμενο αφού η σπουδαιότητα της αυλής για τις καθημερινές δραστηριότητες του ενοίκου (μαγείρεμα, πλύσιμο των ρούχων, παιχνίδι και κοινωνική συναναστροφή) είναι το βασικότερο χαρακτηριστικό της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

Σχεδόν το κάθε σπίτι έχει το δικό του εργαστήριο παραγωγής προϊόντων

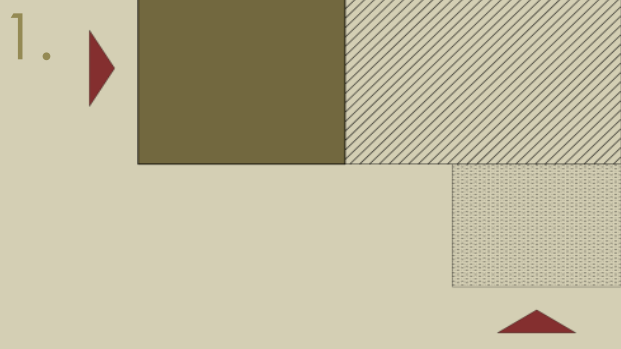
Ο αγροτικός τρόπος ζωής και οινοπαραγωγή είναι καθοριστικοί παράγοντες για την αρχιτεκτονική όχι μόνο των δημόσιων χώρων εργασίας αλλά και των οικιών αφού οι κάτοικοι ασχολούνταν και με την κατ'οίκον παραγωγή.

Έτσι, λοιπόν η οργάνωση του «οικιακού» εργαστηρίου και της αυλής παίρνει σημαντική διάσταση καθώς διαδραματίζει βασικό ρόλο στην καθημερινότητα των κατοίκων.

Παρ'όλο που οι διαδικασίες για την παραγωγή των προϊόντων είναι η ίδια (οινοπαραγωγή, αρκατένα, τσαμαρέλα και άλλα που δεν προέρχονται από την επεξεργασία σταφυλιών) η διαμόρφωση των χώρων ποικίλει αφού εξαρτάται όχι μόνο από τις δραστηριότητες αλλά και από άλλους παράγοντες όπως τον χώρο που διατίθεται, την γεωμορφολογία ή ακόμα και την σχέση με τον δρόμο.

εργασιακοί χώροι στις οικίες (1. εργαστήριο η αυλή)

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Σε αυτή την περίπτωση ο εργασιακός χώρος είναι υπαίθριος και τμήμα της αυλής, αλλά εκτός από την χρήση χωρίζονται και με κάποια υψομετρική διαφορά.

Η αυλή θα μπορούσε να λειτουργεί σαν χώρος βοηθητικός του εργαστηρίου όπου μπορεί να ήταν τοποθετημένα τα πιθάκια και τα υπόλοιπα εργαλεία. Η οικία δεν έχει κάποια ίχνη συγκεκριμένης διαμόρφωσης που να δηλώνουν ότι γίνονταν εργασίες στο εσωτερικό σχετικές με την οινοπαραγωγή.

Η είσοδος από την κάτω μεριά γίνεται από την αυλόπορτα. Μόλις εισέλθει κάποιος στο χώρο βλέπει τα διάφορα δέντρα που είναι φυτεμένα στην αυλή, το οποίο βοηθά στη δημιουργία μικροκλίματος αφού προσφέρει χώρους δροσιάς και ανάπαυσης.

Στο πίσω μέρος του χώρου υπάρχει ένα παλιό καμίνι και ίχνη πατητηριού, βασικά εργαλεία για την διαδικασία παραγωγής των οινοπροϊόντων.

την συγκεκριμενη περίοδο το οίκημα είναι τελείως εγκαταλελημένο και δεν χρησιμοποιείται ούτε σαν αποθήκη.

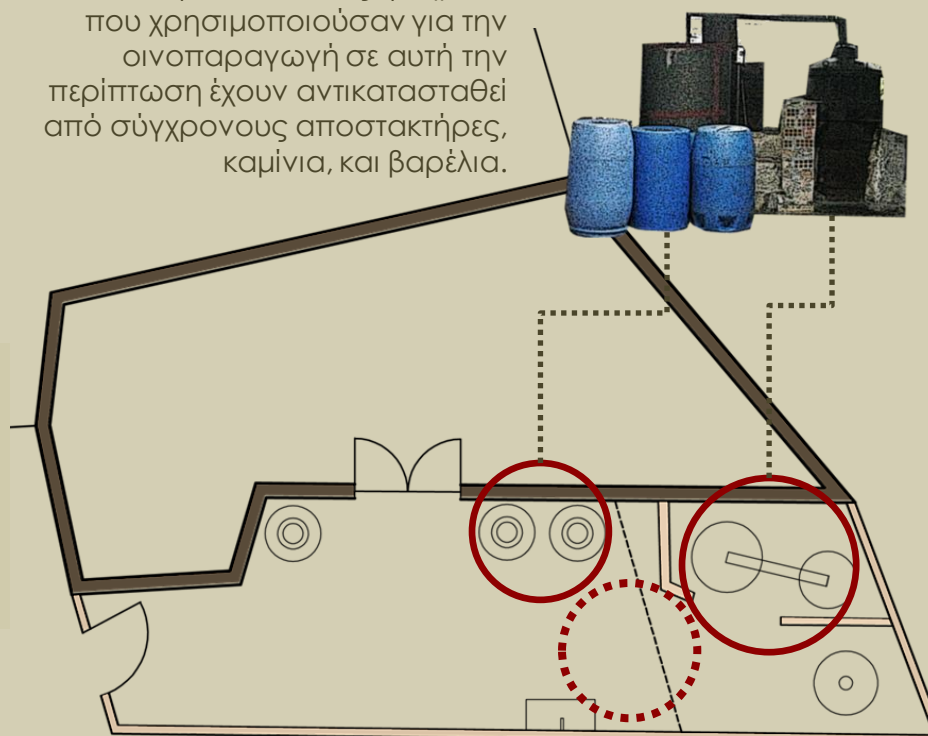

εργασιακοί χώροι στις οικίες (1. εργαστήριο η αυλή)

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Τα παραδοσιακά εξαρτήματα που χρησιμοποιούσαν για την οινοπαραγωγή σε αυτή την περίπτωση έχουν αντικατασταθεί από σύγχρονους αποστακτήρες, καμίνια, και βαρέλια.

Η αυλή είναι περικλειστη από μαντρότοιχο όπως συνηθίζεται και στο υπόλοιπο χωριό, όμως με την ανακατασκευή του κτιρίου χτίστηκαν διαχωριστικά από τούβλο, από τον ίδιο τον ιδιοκτήτη, για να μπορούν τα εξαρτήματα να είναι ακόμα πιο προφυλαγμένα από οποιαδήποτε κίνηση γίνεται στον χώρο.

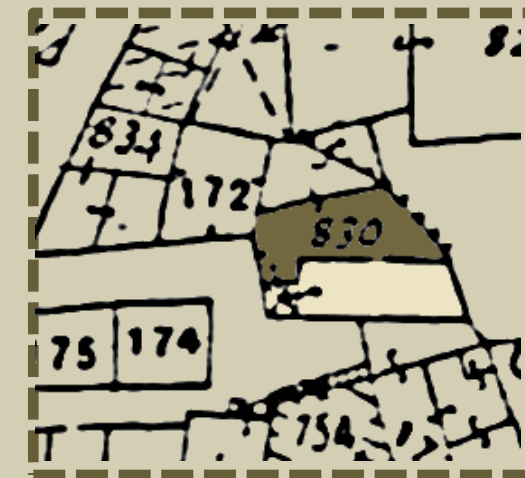
2.

Σε αυτή την περίπτωση ο εργασιακός χώρος καταλαμβάνει πάλι τμήμα της αυλής όμως η σχέση τους είναι πιο άμεση, είναι ένας ενιαίος χώρος, γεωμετρικά πιο απλός (ορθογώνιο και όχι τύπου «Γ») και δεν έχουν υψομετρική διαφορά μεταξύ τους. Στην ουσία είναι ένας αρκετά μεγάλος χώρος, περίπου ίσης έκτασης με την οικία, από τον οποίο γίνεται και η πρόσβαση στο οίκημα. Υπάρχει χώρος για τις συνηθισμένες δραστηριότητες της «αυλής» αλλά γύρω-γύρω είναι στημμένα και τα εργαλεία της οινοπαραγωγής.

Βασικό στοιχείο του παραδείγματος είναι το ξύλινο σκέπαστρο που έχει τοποθετηθεί πάνω από τον εξοπλισμό για να τον προστατεύει από τις καιρικές συνθήκες,

ενώ η αυλή δεν έχει καθόλου φύτευση για την δημιουργία μικροκλίματος, αφού για πρακτικούς λόγους με την ανακατασκευή του χώρου το έδαφος καλύφθηκε με τσιμέντο.

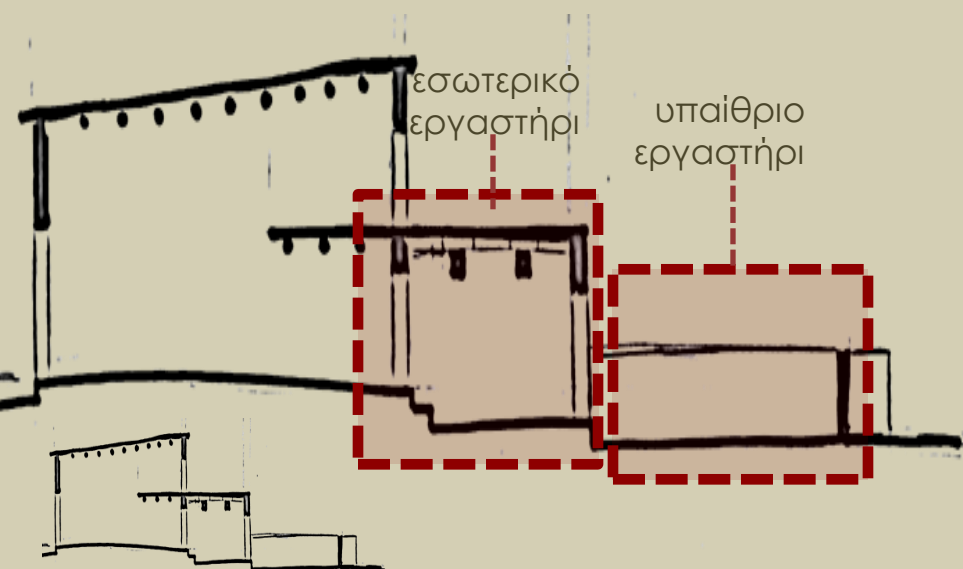
εργασιακοί χώροι στις οικίες (1. εργαστήριο η αυλή)

3.

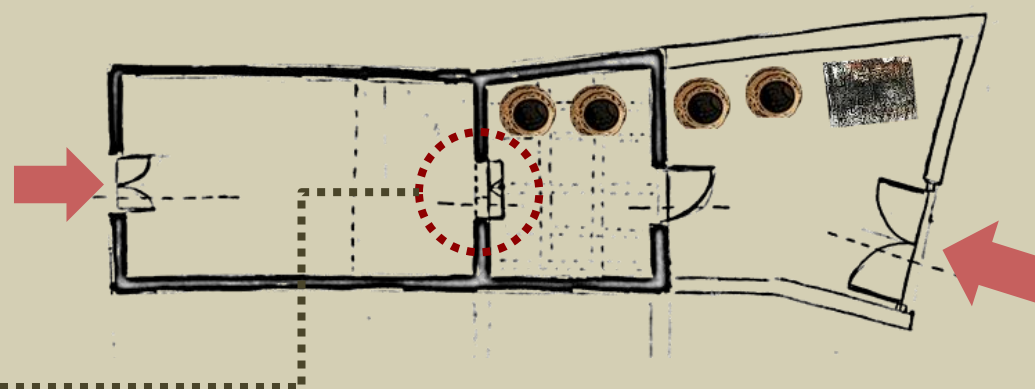

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

Υπάρχουν και περιπτώσεις που ο εργασιακός χώρος όχι μόνο είναι τμήμα της αυλής αλλά είναι η αυλή, όπως φαίνεται και στο παράδειγμα. Στην ουσία δεν υπάρχει αυλή με την έννοια που την συναντάμε σε άλλες τυπολογίες στο χωριό και γενικά στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική, σαν χώρο όπου διαδραματίζονται δραστηριότητες του νοικοκυριού (μαγείρεμα, πλήσιμο των ρούχων κτλ). Ο υπαίθριος χώρος του σπιτιού καταλαμβάνεται από τα εργαλεία της οινοπαραγωγής και η μόνη χρήση της «αυλής» που παραμένει είναι η πρόσβαση στο σπίτι. Κάτι τέτοιο συνηθίζεται σε περιπτώσεις που δεν υπάρχει μεγάλη ελευθερία και έκταση χώρου.

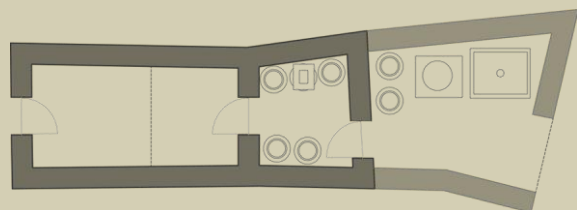

Στο συγκεκριμένο παράδειγμα ο εργασιακός χώρος εκτείνεται και στο εσωτερικό της οικίας. Λειτουργεί σαν το «πίσω» σπίτι, έχει δική του πρόσβαση, που γίνεται από το υπαίθριο εργαστήριο και ενώνεται με την υπόλοιπη οικία μέσω εσωτερικής πόρτας. Η οικία βέβαια έχει δική της κύρια είσοδο και εκτός από την πόρτα που οδηγεί στο εργαστήριο διαχωρίζεται κάπως από αυτό λόγω υψομετρικής διαφοράς.

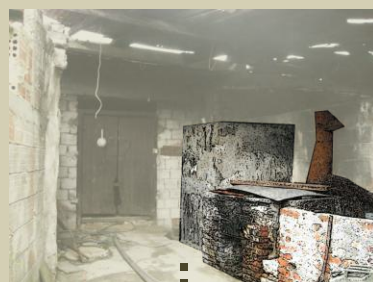

εργασιακοί χώροι στις οικίες (1. εργαστήριο η αυλή)

Στον υπαίθριο χώρο, ο οποίος είναι στεγασμένος από ξύλινο σκέπαστρο βρίσκονται το πετρόχτιστο καμίνι, από την τοπική πέτρα και μια πετρόχτιστη γούρνα.

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

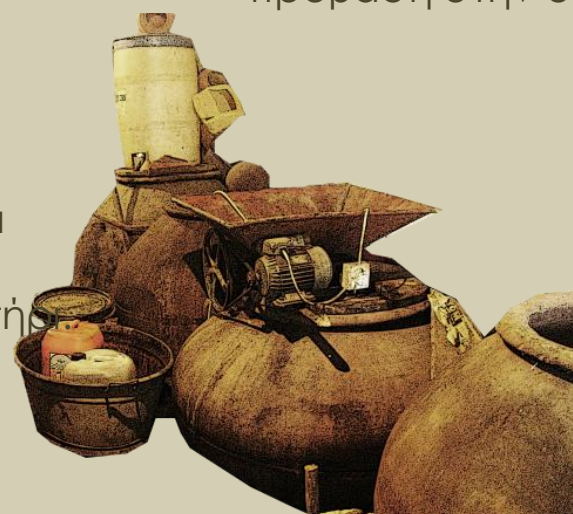

ημι-υπαίθριος χώρος διακίνησης. Το μήκος του είναι περίπου 1.5 m και έτσι δεν αφήνει περιθώρια για άλλες δραστηριότητες εκτός από τον έλεγχο των εξαρτημάτων και την πρόσβαση στην οικία

Ένα σημαντικό στοιχείο του παραδείγματος είναι ότι η υψομετρική διαφορά μεταξύ κατοικίας και εργαστηρίου επιτρέπει στη οροφή του εργαστηρίου να γίνει πατάρι της οικίας.

Στο εσωτερικό εργαστήριο είναι τοποθετημένα πιθάρια για την φύλαξη του κρασιού και ένα σύγχρονο ηλεκτρικό πατητήρι

Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την κατασκευή είναι η τοπική πέτρα και ξύλο, όμως διακρίνεται εύκολα η πρόσθεση τούβλινων τμημάτων που χτίστηκαν για την συντήρηση του κτιρίου.

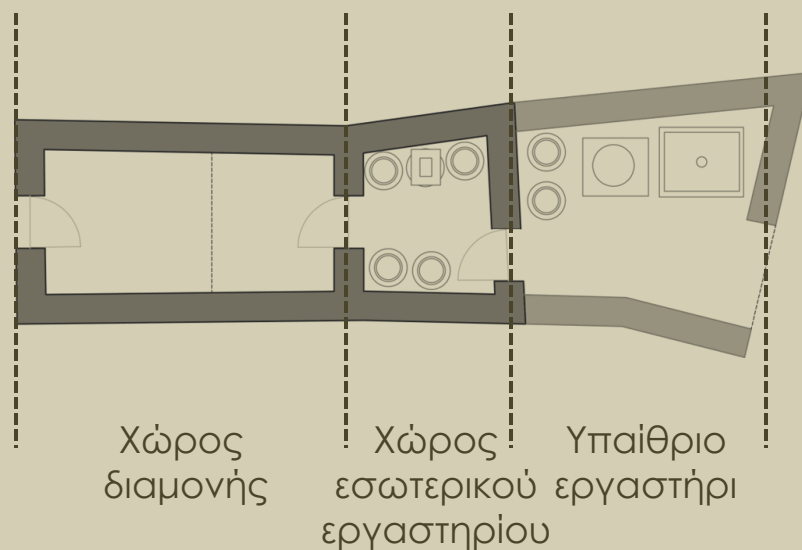

εργασιακοί χώροι στις οικίες

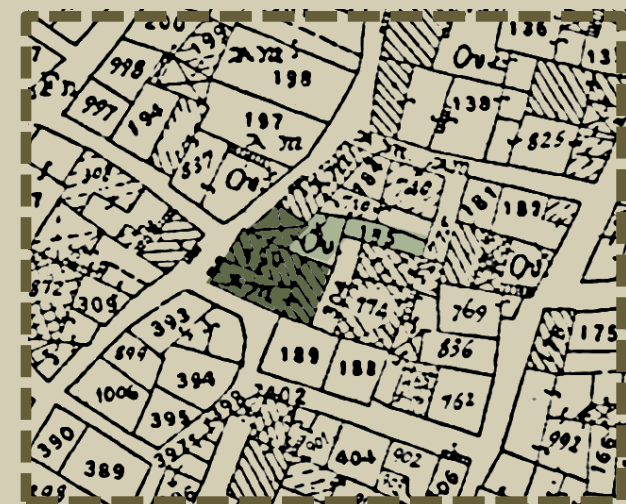
2. Στην δεύτερη κατηγορία «οικιακών» εργασιακών χώρων κατατάσσονται οι οικίες όπου ο εργαστηριακός χώρος καταλαμβάνει τμήμα τους.

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

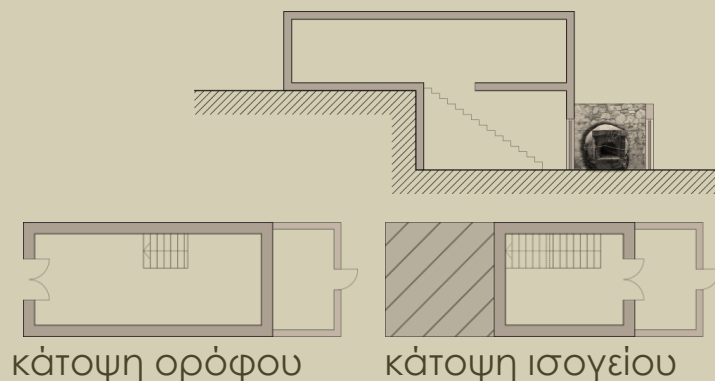
Αυτή η τυπολογία συναντάται συνήθως σε αρκετά μεγάλες οικίες όπου υπάρχει η άνεση χώρου ώστε τα εξαρτήματα να μπορούν να χρησιμοποιούνται εύκολα και να μην επηρεάζονται οι υπόλοιποι χώροι του σπιτιού.

Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι και το τελευταίο της προηγούμενης κατηγορίας, όπου υπάρχουν δυο μακρυνάρια σε σειρά, το πρώτο είναι ο χώρος της οικία και το δεύτερο ο χώρος του εργαστηρίου που καταλήγει στην αυλή, η οποία αποτελεί το υπαίθριο εργαστήριο.

Λόγω της γεωμορφολογίας του εδάφους υπάρχουν αρκετές υψομετρικές διαφορές και έτσι αρκετά συχνά συναντάμε κατοικίες που έχουν πολλά επίπεδα στο εσωτερικό. Σε αυτή την περίπτωση χωροθετείται συνήθως ο χώρος διαμονής στο πιο ψηλό επίπεδο και χαμηλότερα βρίσκεται το εργαστήριο και η αυλή.

εργασιακοί χώροι στις οικίες (2. εργαστήριο μέσα στον χώρο της οικίας)

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

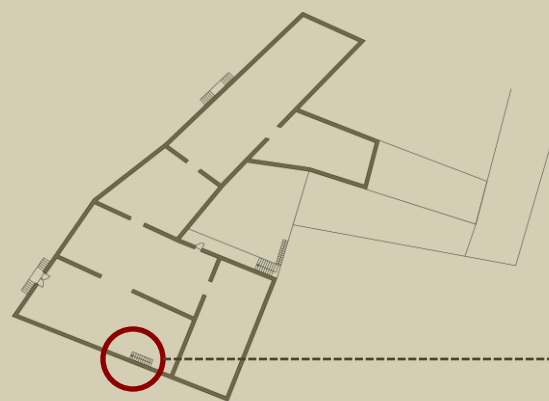
Το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα οικίας με υψομετρικές διαφορές και εργαστηριακό χώρο είναι το σπίτι του κύριου Σωκράτη, το οποίο έχει γίνει κάτι σαν λαογραφικό μουσείο του χωριού και εκεί συναντά κανείς πολλά χαρακτηριστικά στοιχεία της αρχιτεκτονικής αλλά και της ζωής του χωριού. Στο κτίριο διαμορφώνεται το πάνω τμήμα ο σαν χώρος διαμονής που αποτελείται από δίκωρα σε σειρά ενώ στο πίσω κομμάτι του σπιτιού υπάρχει μια σκάλα που οδηγεί σε χαμηλότερο επίπεδο. Εκεί βρίσκεται το εργαστήριο με το πετρόχτιστο πατητήρι και τα διάφορα εξαρτήματα της οινοπαραγωγής ενώ μια πόρτα οδηγεί στην αυλή που επικοινωνεί και με τον δρόμο.

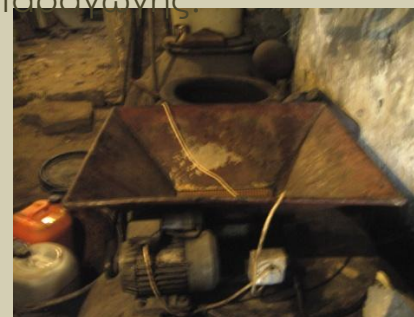
Στην αυλή υπάρχει εξωτερική σκάλα που οδηγεί ξανά στο πάνω επίπεδο του σπιτιού.

Το συγκεκριμένο παράδειγμα συγκεντρώνει τα περισσότερα χαρακτηριστικά στοιχεία της αρχιτεκτονικής διαμόρφωσης των χώρων και του εξοπλισμού για την εξυπηρέτηση της οινοπαραγωγής

Σκάλα στο πίσω τμήμα του χώρου διαμονής που οδηγεί στο υπόγειο. Εκεί βρίσκεται ο εργαστηριακός χώρος και η αυλή

Οικιακό πατητήρι, μικρής κλίμακας

Οικιακό αδράχτι, μικρής κλίμακας

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η παραγωγή κρασιού και η σημασία της στην αρχιτεκτονική του Ομόδους

1.

αποθηκευτικοί χώροι

Ένα σημαντικό κεφάλαιο της διαμόρφωσης των χώρων, για την διαδικασία της οινοπαραγωγής, είναι και οι αποθηκευτικοί χώροι. Στο Όμοδος συναντάμε τρεις τυπολογίες αποθηκών.

Βασικός εξοπλισμός των αποθηκών είναι τα πιθάρια μέσα στα οποία φυλάσσονταν τα προϊόντα.

2.

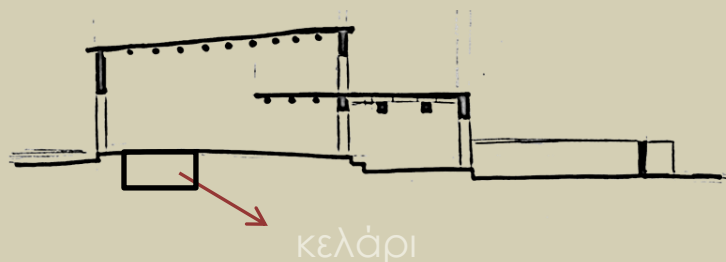
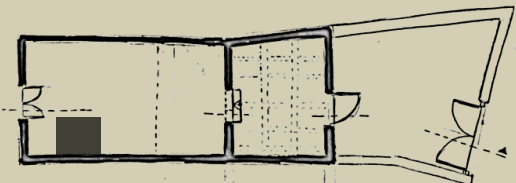

1. πατάρια: ξύλινες υπερυψωμένες κατασκευές μέσα στον χώρο διαμονής.
2. μακρυνάρια μέσα στον χώρο διαμονής: συνήθως η κατοικία αποτελείται από δίκωρα και η αποθήκη είναι το πίσω και πιο απομονωμένο μακρυνάρι.
3. ισόγειο κατοικίας: (είναι η πιο σπάνια περίπτωση) ημι-υπαίθριος και βρίσκεται στο επίπεδο της αυλής, ενώ από πάνω του εκτείνεται η κατοικία.
4. κελάρι : σε μερικές περιπτώσεις ο αποθηκευτικός χώρος βρισκόταν κάτω από το ύψος του εδάφους στον οποίο μετέβαινες μέσω ξύλινης σκάλας.

3.

4.

φούρνοι

Ένα χαρακτηριστικό στοιχείο του χωριού είναι και η ύπαρξη λιθόκτιστων φούρνων στις αυλές των κατοικιών είτε αυτές είναι εργασιακοί χώροι οινοπαραγωγής είτε όχι. Οι φούρνοι ήταν σημαντικοί για τις καθημερινές δραστηριότητες των κατοίκων αφού χρησιμοποιούνταν για το μαγείρεμα αλλά και για το ψήσιμο των αρκατένων, ένα ακόμα προϊόν που παρήγαγαν οι κάτοικοι.

Μελετώντας την παραδοσιακή αρχιτεκτονική είναι εμφανής ο ρόλος των καθημερινών δραστηριοτήτων των κατοίκων σε κάθε στοιχείο που συναντάται. Οι κάτοικοι έχτιζαν μόνοι τους τους χώρους τους και για αυτό η διαμόρφωσή είχε σαν κυρίαρχη παράμετρο όχι την εμφάνιση αλλά την λειτουργικότητά τους. Οι μορφές που μπορεί να είναι απλές αλλά ποτέ τυχαίες. Υπάρχει πάντα μια «σοφία» πίσω από κάθε χτίσμα και αυτό είναι κάτι που δεν πρέπει να αψηφάται κατά την επιδιόρθωση των παραδοσιακών χτισμάτων.

επιπρόσθετα αρχιτεκτονικά στοιχεία

1. υλικά κατασκευής

■ τοιχοποιίες: όλα τα κτίσματα του οικισμού ήταν χτισμένα με την τοπική πέτρα, και την τοποθετούσαν άλωτε λαξευμένη, άλωτε ακατέργαστη και άλωτε ημι-λαξευμένη.

■ οροφές: όλες οι οροφές των κτισμάτων ήταν φτιαγμένες από ξύλινα «βολίτζια» και ξυλονευκές ενώ σαν πλήρωση χρησιμοποιούσαν καλάμι ή μικρότερα κομμάτια ξύλου. Πολλές φορές μπορούμε να διακρίνουμε τα «βολίτζια» να διαπερνούν την τοιχοποιία και να είναι εμφανή στον δρόμο ακόμα και στην περίπτωση που ο δρόμος είναι σε ψηλότερο επίπεδο από το ισόγειο της κατοικίας και τα «βολίτζια» φτάνουν στο ύψος του ανθρώπου.

■ πάτωμα: τα πατώματα των κατοικιών είναι από εξαγωνικές πλάκες

2. λεπτομέρειες κατοικιών και αυλών

Βασικό χαρακτηριστικό των εσωτερικών των κατοικιών είναι οι πετρόχτιστες τσιμινιές που χρησίμευαν για να ζεσταίνουν τον χώρο τους χειμερινούς μήνες. Επίσης στους τοίχους τους εσωτερικού αλλά και της αυλής δημιουργούσαν εσοχές που ονομάστηκαν κουζοστάτες και χρησίμευαν για να τοποθετούνται και να φυλάσσονται αντικείμενα.

Τέλος, βασικό χαρακτηριστικό των οικιών είναι και οι φούρνοι και οι βρύσες που υπάρχουν στις αυλές και χρησιμεύουν στις καθημερινές οικιακές δραστηριότητες των κατοίκων.

